

TÁRSADALOM
IRODALOM, GAZDASÁG
ÉS
SPORT

MEGJELEN
havonként kétszer

Második évfolyam.

SZEMLE

VEGYES TARTALMU ILLUSZTRÁLT LAP

SZERKESZTIK
GRÓF ZICHY IMRE, GRÓF KREITH BÉLA

13. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 10 frt —
Félévre..... 5 « -

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST
Lövész-utca 5.

Budapest, 1885. május 25.

REZSŐ TRÓNÖRÖKÖS.

Az új főrendiház.

A főrendiház reformjáról szóló törvény életbeléptetéséhez megkezdték a munkálatokat egyfelől az adójuknál fogva felsőházi tagságra jogosultak névjegyzékének megállapításával, másfelől a kimaradtak közötti 50 tag megválasztásával. A harmadik s bizonyára maga iránt legtöbb várakozást keltő elem: a kinevezések után helyet foglalók még eddig ismeretlenek s a reform e betetőzőinek névsora iránt eddig még csak kombinációk se merültek fel az illetékes politikai körben.

Szólunk tehát az első sorban említettről, a cenzusos főurakról. Az alább következő statisztikai adatokból sok következtetést lehet levonni. — Maga az új törvény ez első szülötte egyszersmind szigorú önbírálata is annak. — Mert itt nemcsak a sorokból, hanem a sorok közt is lehet olvasni; mindenek felett azt, hogy a magyar főuri rend, mely hajdan nagy és egységes volt, máttól fogva egy szükkőrű, a pénz által emelt válaszfalakkal mereven elkülönített testületté, oligarkhiává lett, mert hány fényes multtal s a jelenben is kiváló tagokkal dicsekvő főuri családunk van, melynek nevét hiába keressük a törvényhozásra jogosultak új névsorában! A magyar főuri rendnek évszázadok óta az volt a jellege, hogy nem kiváltság, hanem az alkotmányban gyökerező jognál fogva vett részt a nemzet közakarátának nyilvánulásában: törvényhozásában s ime ma az egyenlőség korszaka támaszt kiváltságoltakat.

De lássuk a számokat, mert az új törvény szerint ezek a lényegesek.

Az új főrendiház tagjai adócenzus szerint a következő rangsorban állanak egymás után:

	földadóval
Esterházy Miklós hg.	334,600 frt
Wenkheim Frigyes gr.	77,500 frt
Károlyi Alajos gr.	76,900 »
Koburg Fülöp hg.	76,500 »
Csekonics Endre gr.	66,800 »
Fesztetics Taszilo gr.	55,100 »
Pálffy Miklós hg.	53,200 »
Esterházy Móricz id. gr.	50,600 »
Zichy Nándor gr.	49,700 »
Almássy Kálmán gr.	49,200 »
Pálffy János gr.	48,500 »
Károlyi Gyula gr.	47,700 »
Prandau Gusztáv br.	43,100 »
Károlyi Sándor gr.	42,600 »
Karácsonyi Guidó gr.	41,600 »
Erdődy Ferencz gr.	37,700 »
Zichy Nep. János gr.	37,300 »
Zichy Ker. János gr.	37,100 »
Pallavicini Sándor gr.	36,800 »
Festetics Pál idősb gr.	36,300 »
Nádasdy Ferencz gr.	34,500 »
Eltz Károly gr.	34,000 »
Batthyány József id. gr.	33,800 »
Esterházy Miklós gr.	32,200 »
Károlyi Viktor gr.	30,600 »
Zichy Ferencz gr.	29,700 »
Andrássy Dénes gr.	28,700 »
Esterházy Móricz ifj. gr.	27,600 »
Festetics Jenő gr.	27,000 »
Dessewffy Miklós gr.	26,300 »
Károlyi László gr.	26,200 »
Batthyány Strattmann hg.	25,300 »
Wodianer Móricz br.	25,200 »
Schönborn Ervin gr.	25,100 »
Zichy Pál gr.	24,700 »

	földadóval		földadóval
Hunyady Imre gr.	24,500 frt	Esterházy László gr.	6,700 »
Andrássy Aladár gr.	23,300 »	Esterházy Dániel gr.	6,400 »
Károlyi István gr.	22,700 »	Apponyi Lajos gr.	6,400 »
Károlyi Tibor gr.	20,900 »	Stubenberg József gr.	6,400 »
Batthyány Géza gr.	20,400 »	Zichy Sándor gr.	6,300 »
Andrássy Manó gr.	20,100 »	Erdődy Rudolf gr.	6,300 »
Chotek Rudolf gr.	20,000 »	Zichy Hippolit gr.	6,300 »
Metternich Rikárd hg.	19,800 »	Zichy Géza id. gr.	6,200 »
Wenkheim Rudolf gr.	19,300 »	Zichy Ferraris Lajos gr.	6,200 »
Esterházy Antal gr.	18,800 »	Migazzy Vilmos gr.	6,100 »
Breuner Ágost gr.	18,100 »	Széchenyi László gr.	6,100 »
Zichy Ede idősb gr.	17,600 »	Besán Albert br.	6,100 »
Széchenyi Béla gr.	17,600 »	Zichy Nep. János ifj. gr.	6,000 »
Pejacsevich Péter gr.	17,300 »	Degenfeld Gusztáv gr.	5,900 »
Sztáray Antal gr.	16,600 »	Szirmay György gr.	5,900 »
Esterházy József gr.	16,500 »	Somssich József gr.	5,900 »
Andrássy Gyula gr.	15,600 »	Pálffy Móricz gr.	5,900 »
Széchenyi Dénes gr.	15,600 »	Festetics Andor gr.	5,900 »
Zichy Jenő gr.	15,300 »	Batthyány Zsigmond gr.	5,800 »
Széchenyi Kálmán gr.	15,200 »	Odascalehi Gyula hg.	5,800 »
Chotek Ottó gr.	15,100 »	Révay Gyula br.	5,800 »
Szapáry Géza gr.	14,900 »	Redl Lajos br.	5,700 »
Trautmansdorf Sándor gr.	13,800 »	Forgách József gr.	5,700 »
Festetics Dénes gr.	13,700 »	Korniss Károly gr.	5,700 »
Thurn Taxis Egon hg.	13,700 »	Pejacsevich Arthur gr.	5,700 »
Lamberg Ferencz gr.	13,400 »	Sennyey Pál br.	5,500 »
Odascalehi Livius hg.	13,300 »	Inkey Nándor br.	5,500 »
Erdődy György gr.	13,100 »	Szapáry István gr.	5,500 »
Wenkheim Károly gr.	12,900 »	Esterházy István gr.	5,500 »
Khuen-Héderváry K. gr.	12,500 »	Teleky Samu gr.	5,300 »
Mitrovicski Vladimir gr.	12,500 »	Bissingen Nándor gr.	5,200 »
Pejacsevich László gr.	12,400 »	Berchtold Rikárd gr.	5,200 »
Apponyi Károly gr.	11,500 »	Wesselényi Miklós br.	5,200 »
Zichy Nándor ifj. gr.	11,400 »	Aczél Lajos br.	5,200 »
Széchenyi Imre id. gr.	11,400 »	Radvánszky János br.	5,100 »
Edelsheim Gyulay br.	11,200 »	Batthyány Károly gr.	5,000 »
Erdődy István id. gr.	10,700 »	Keglevich István gr.	5,000 »
Prónay Dezső br.	10,500 »	Vay Béla br.	5,000 »
Draskovich János gr.	10,500 »	Bánffy György gr.	4,900 »
Széchenyi Gyula gr.	10,400 »	Forgách László gr.	4,700 »
Mikos János br.	10,300 »	Pálffy István gr.	4,700 »
Apponyi Albert gr.	10,000 »	Révay Ferencz br.	4,700 »
Zichy Rudolf gr.	10,000 »	Somssich Imre gr.	4,500 »
Cziráky Antal gr.	10,000 »	Vay Ádám gr.	4,500 »
Nákó Kálmán gr.	9,800 »	Apponyi Antal gr.	4,400 »
Esterházy Imre ifj. gr.	9,700 »	Dessewffy Béla gr.	4,400 »
Gyulay Samu gr.	9,600 »	Dessewffy Dénes gr.	4,400 »
Khuen Antal gr.	9,200 »	Dessewffy Alajos gr.	4,400 »
Wenkheim Viktor br.	9,100 »	Vécsey József br.	4,300 »
Draskovich Pál gr.	9,000 »	Wesselényi Ferencz br.	4,300 »
Zichy Zsigmond gr.	9,000 »	Csáky Albin gr.	4,200 »
Dessewffy Aurél gr.	8,800 »	Festetics Imre gr.	4,200 »
Gyürky Ábrahám gr.	8,700 »	Windisgrätz Lajos hg.	4,200 »
Brunswik Géza gr.	8,200 »	Windisgrätz Alfréd hg.	4,100 »
Pálffy József gr.	8,100 »	Radvánszky Béla br.	4,100 »
Révay József gr.	8,000 »	Radvánszky Géza br.	4,100 »
Apponyi Sándor gr.	8,000 »	Apponyi Géza gróf	4,100 »
Széchenyi Sándor gr.	7,800 »	Draskovich György gr.	4,100 »
Szapáry Gyula gr.	7,800 »	Draskovich József gr.	4,100 »
Rédl Béla br.	7,800 »	Esterházy Béla gr.	4,000 »
Rauch Lévin br.	7,500 »	Teleky Domokos gr.	3,900 »
Csáky László gr.	7,500 »	Forgách István gr.	3,900 »
Bánffy Albert br.	7,400 »	Széchenyi Antal gr.	3,800 »
Zichy Henrik gr.	7,300 »	Zichy Ernő gr.	3,800 »
Cziráky Béla gr.	7,300 »	Degenfeld József gr.	3,800 »
Erdődy Tamás gr.	7,100 »	Ambrózy Gyula br.	3,800 »
Esterházy Ferencz gr.	7,100 »	Ambrózy Lajos br.	3,800 »
Esterházy Jenő gr.	7,100 »	Waldstein Ernő gr.	3,700 »
Esterházy Pál gr.	7,100 »	Pejacsevich Pál gr.	3,700 »
Esterházy Sándor gr.	7,100 »	Cziráky János gr.	3,600 »
Gerliczy Félix br.	7,000 »	Radák Ádám br.	3,600 »
Szirmay Alfréd br.	6,900 »	Podmaniczky László br.	3,600 »
Hunyady Kálmán br.	6,800 »	Zichy Miklós gr.	3,500 »
Széchenyi Ferencz br.	6,800 »	Lipthay Antal br.	3,400 »
Orczy Andor br.	6,800 »	Teleki Károly gr.	3,300 »
Orczy Béla br.	6,800 »	Majthényi László br.	3,300 »

	földadóval
Wenkheim István gr.	3,300 frt
Degenfeld Lajos gr.	3,300 »
Pallavicini Zsigmond gr.	3,300 »
Tisza Lajos gr.	3,200 »
Péchy Szilárd gr.	3 200 »
Balassa István br.	3,100 »
Bánffy Dániel br.	3,100 »
Podmaniczky Géza br.	3,100 »
Teleki Sándor gr.	3,100 »
Bethlen Béla gr.	3,100 »
Almássy Taszilo gr.	3,000 »
Prónay Gábor br.	3,000 »
Wesselényi Béla br.	3,000 »

Érdekes összehasonlítani az új ház arisztokracziáját a régivel.

Főrendi kvalifikációval bíró magyar vagy indigena főnemes család van Magyarországon: herceg 16, gróf 124, báró 111, összesen 251 család.

Ezek közül királyi meghívót kaptak a jelen országgyűlésre s így jogaikkal éltek: herceg 15, gróf 105, báró 86, összesen 206 család.

Jövőre a cenzus szerint képesítve lesznek, hogy királyi meghívókat kivegyék: herceg 8, gróf 57, báró 26, összesen 91 család.

Kiesik tehát a mágnásságból, vagyis jogai felfüggesztésére van marasztalva a jelen országgyűlésben részt vettek közül: herceg 7, gróf 48, báró 60, összesen 115 család.

Ha pedig az összes jogosított családokat vesszük: 251 családból a cenzus alapján a főrendiházban ülni fog 91, kirekesztetik 160 család.

Ami a személy szerinti számítást illeti, a magyar arisztokracia dekompozíciója még sokkal nagyobb és szembetűnőbb. Ugyanis a jelen országgyűlésre meghívott főrendek, összehasonlítva azokkal, kik jövőre meghívót kapni jogosítvák, a következő számokat kapjuk: herceg volt 33, lesz 10, kiesett 23, gróf volt 455, lesz 152, kiesett 303, báró volt 241, lesz 38, kiesett 203, összesen mágnás volt 829, lesz 200, kiesett 629.

Dinaszta családokul megmaradtak, sőt tulsúlyra vergődtek a következők.

Andrássyak birnak 4 vokssal, Apponyiak 5 vokssal, Batthányak 5 vokssal, Csákyak 4 vokssal, Czirákyak 3 vokssal, Degenfeldek 3 vokssal, Dessewffyék 4 vokssal, Draskovicsok 4 vokssal, Erdődyek 5 vokssal, Esterházyak 14 vokssal, Festeticsék 6 vokssal, Károlyiak 7 vokssal, Pálffyok 6 vokssal, Pejacevichek 4 vokssal, Szapáryak 3 vokssal, Széchenyiek 8 vokssal, Telekiék 3 vokssal, Wenkheimok 5 vokssal, Zichyek 16 vokssal Radvánszkyak 3 vokssal, Wesselényiek 3 vokssal, összesen 21 család 115 szavazattal 200 közül, a többi 70 cenzusképes családnak jut mindössze 85 szavazat.

Egészen kimaradtak a főrendiházból a következő magyar főnemes családok: Bélyi, Benyovszky, Berényi, Czébrján, Haller, Kálnoky, Kun, Lónyay, Mikes, Niczky, Nyáry gróf, Nyáry báró, Ráday, Rhédey, Serényi, Schmidegg, Török, Thoroczky, Wass, Fáy, Apor, Andreánszky, Bálinti, Bánhidy, Barkóczy, Bornemissza, Dóry, Duka, Eötvös, Feczig, Fiáth, Fejérváry, Földváry, Gyórfy, Hellenbach, Huszár,

Incedy, Jeszenák, Jeszenszky, Jósika, Laffert, Luszénszky, Mednyánszky, Mesznil, Miske, Nopcsa, Perényi, Pongrácz gróf és báró, Rudnyánszky, Simonyi, Splényi, Szentkereszty, Sztojka, Uray, Walterskirchen sat.

A másik, a mi revezetes, mióta az új névsor megjelent, a felekezeti és a főrendiházban.

Katolikus van: érsek és püspök 28, címzetes püspök 2, apát 1, főherceg 2, herceg 10, gróf 142, báró 19, összesen 204, ide nem számítva a bírák, a választandó 50 és a kinevezendő 30 tag között található katolikusokat.

Görög van: érsek és püspök 10, horvátok közül báró 1, összesen 11; református van: püspök és főgondnok 6, gróf 8, báró 11, összesen 25; luteránus van: egyetemes főfelügyelő 1, püspök és főgondnok 6, báró 10, összesen 17; unitárius van 1, zsidó, a hány kinevezetetik.

Lesz hát a házban, a mennyiben tudni lehet, 204 katolikus és 54 a-katolikus. Előre láthatólag ez a viszony a katolikusok előnyére fog még módosulni.

Az új főrendiház második elemét, mint már említettük, azaz ötven a kimaradottak helyét pótló élethossziglani tag fogja alkotni, kik a kormányelnök s a főrendek közt létrejött kompromisszum szerint a reformnak mintegy átmeneti intézkedését képezik.

A május 15-ikén megejtett szavazáson legtöbb szavazatot nyertek s így élethossziglani tagokká a következők választattak meg:

1. Apor Károly báró 122 szavazattal, 2. Bánffy Dezső báró 119, 3. Batthyány Elemér gróf 136, 4. Batthyány Lajos gr. 121, 5. Béli Akos gr. 140, 6. Berényi Ferencz gr. 134, 7. Bethlen András gr. 118, 8. Bethlen Gábor gr. 127, 9. Bornemissza Károly b. 140, 10. Csáky Zdenko gr. 138, 11. Dezasse Emil gr. 139, 12. Dóry Lajos báró 135, 13. Erdődy István gróf újabb 78, 14. Esterházy Pál herceg 131, 15. Eötvös Loránd báró 142, 16. Festetics Vilmos gróf 105, 17. Fejérváry Géza br. 119, 18. Fiáth Miklós báró 125, 19. Ifj. Huszár Károly br. 134, 20. Jósika Samu br. 120, 21. Kálnoky Dénes gr. 139, 22. Kemény Kálmán br. 129, 23. Kubicza Pál, főispán 122, 24. Kun Géza gr. 139, 25. Mikes Miklós gr. 144, 26. Majer István, stagnii címzetes püspök 124, 27. Mesznil Viktor br. 144, 28. Nyáry Jenő báró 141, 29. Nyáry Kálmán gróf 141, 30. Ottenfels-Gswind Zsigmond báró 84, 31. Pallavicini Ede örgróf 136, 32. Pálffy Béla gr. 122, 33. Pejacevich Márk gróf 130, 34. Pongrácz Ágoston gróf 127, 35. Pongrácz Emil br. 115, 36. Pongrácz Károly gr. 134, 37. Rónay Jácint, skodári cz. püspök 120, 38. Rudnyánszky József br. 139, 39. Széchenyi Imre gr. Ifj. 135, 40. Szmrecsányi Dárius főispán 118, 41. Szentkereszty Ferencz br. 113, 42. Sztáray Nep. János gróf 139, 43. Török László gróf 141, 44. Vay Alajos báró 102, 45. Vay Miklós br. 135, 46. Vécsey Miklós báró 135, 47. Wass Albert gróf 140, 48. Zichy Antal gróf 112, 49. Zichy Gábor gr. 129, 50. Odescalchi Artur hg. 72 szavazattal.

E választás egy előzetes megbeszélés eredménye s innen van, hogy tekintettel voltak mind a kimaradó főispánokra és

címzetes püspökökre, mind pedig arra, hogy a felsőházi tagságtól eselő főuri családok legalább egy tag által képviselve legyenek.

Eddig vagyunk ma e «reform» dolgában s most nincs egyéb teendőnk, mint várni az új alkotás legújabb szülötteit, a kinevezettek névsorát.

Az orosz-afgán határvillongás.

„Verba volant, scripta manent!“ — ritkán élveztem e sarkigazság kellemes hatását oly mérvben, mint Komarov tábornok győzelme alkalmával, melyet az afgánok számra nézve túlnyomó hadteste fölött vívott ki a Kösk folyó mellett.

Hogy az orosz-afgán határvillongás következtében mit várhatunk, mindegyikünk tudta, ki az orosz politikai és katonai viszonyokkal ismerős. Hogy pedig Nagy-Britannia jelenlegi kormányelnöke mit fog cselekedni e határvillongással szemben, azt is mindegyikünk tudta, ki Nagy-Britannia politikai és katonai viszonyaiba be van avatva. E hó 2-ikán és e hó 3-ikán egy-egy hosszú, részletekre is bőven kiterjedő cikklet, irtam két nagy német politikai napilapnak, melyekben okadatolva fejtettem ki, hogy Komarov tábornok össze fog csapni az afgánokkal: még pedig nemcsak azért, mert hadászati tekintetek parancsolják neki az ellene fölállított afgán hadtest visszanyomását, kiűzését Pendzs-De-ből; hanem azért is, mert Komarov tábornok politikai meggyőződése rá és párthiveire nézve kívánatosá teszi, hogy ez az összeütközés, a mely várhatólag egyértelmű lesz az oroszok diadalával, megtörténjék.

Amint ama két hosszú cikkben megirtam, úgy történt; ez okból szerzett nekem oly kellemes érzést, hogy „scripta manent“ — ami százezer lappéldányban jelent meg, arra hivatkozhatunk.

Oroszország már Nagy Péter czár óta (sőt némi tekintetben már előtte is) politikai szempontból vajmi érdekes tanulmányt nyújt.

Fokozódott emez érdekesség Anna, Erzsébet s II. Katalin czárnők kora óta; mivel pedig a krimi hadjáratot követő évek óta a czári birodalom katonai szempontból is fontos: nincs Oroszország beható tanulmányozásánál érdekesebb politikai és katonai tárgy — kivált ránk, magyarokra nézve.

Mióta a emberiség legnagyobb átka, a diplomácia életbe lépett, kétféle háborút ismerünk: tisztán hadászati s harcászati és olyant, melynél a diplomácia döntőleg befolyásolja a hadjáratot. Az első, a ritka kivételektől eltekintve, a becstületes; az utóbbi a huzavonva folytatott hadakozás. Az elsőben a hadvezérek kiaknázzák, mert szabad kiaknázniok, győzelmeiket. Ily háboru befejezését tartós béke koronázza; míg az utóbbiban a diadalmas hadvezérek kezeit a mindig fondorkodó diplomácia békákba bilincseli, mert ha győztek, nem előre, hanem hátra kell vonulniok, nehogy diadaluk kellő mérvű kiaknázása által a békealkudozásokat megnehezítsék: ily háborunak rövid tartamu béke szab véget.

Az első háboru gyönyörű példáját az 1870—71-iki francia-német hadjárat, az utóbbinak ránk nézve is gyászos követ-

kezményü példáját pedig a szerb lázadás 1876-ban képezi.

Sőt, szabatosan fejezve ki magunkat, az idézett francia-német hadjárat is csak Páris kapuzárásáig tekinthető oly háborúnak, melybe a diplomácia nem avatkozott be zavarólag; mert Bismarcknak Favre-ral kötött amaz egyezménye, hogy az ostromló német hadak nem szállják meg Párist, de sőt még csak keresztül se vonulnak az egész városra, hanem csak egyes kiválasztott hadcsapatok tartanak diszbevonulást a francia főváros kis részébe, oly diplomáciai beavatkozás volt a diadalmas hadsereg jogába, melyet ugyancsak elítélt, kárhoztott az ostromló német hadak minden tagja. Bismarck ezt az engedményt a francziák hiúságának tette, a kik pedig I. Napoleon alatt egészen másként bántak a poroszoknak előttük kaput tárt fővárosával, mint a német hadak 1871-ben Párisal.

Az utóbbi háboru példáját a szerb lázadás is nyújtja; mert Ozman pasa vitéz hadosztálya Máli-Izvornál, Veliki-Izvornál és Zajesar előtt kiküzdött győzelme után 8—10 nap alatt is Nándorfehérvárig nyomult volna és a védtelen szerb fővárost talán lövés nélkül beveszi vala, ha a diplomácia nem avatkozik a dologba, azt követelvé Sztambulban, hogy a szeraszkerat (hadügyéség) tiltsa meg Ozman pasának említett diadalainak kiaknázását, mivel ez esetben könnyebb lesz a nagyhatalmak diplomáciájának a békealkudozásokat közvetítenie. Szegény ozmanlik! A diplomácia lépjére ragadtak; persze, joggal várva meg a diplomáciától, hogy engedékenységtük, önmérsékletük, békekedvelésük jutalmául majd elhárítja tőlük a birodalmukat fenyegető orosz fegyveres támadást. Szegény ozmanlik! A diplomácia, ősi szokásához hiven, rútol megcsalta őket. Pedig, ha a félhold győzelmes hadai 1876 nyarán az uralkodója, a szultán ellen föllázadt Szerbiát letiporják (könnyen teheték volna), bizony-bizony vajmi kérdéses, hogy 1877-ben az oroszok *biztosra* vehették-e volna támadó háborujok diadalmas lefolyását; mert abban az esetben talán nem egyedül küzdött volna a török egyszerre orosz, czrnagorc, rumén, szerb és bolgár ellen.

A bécsi külügyéségé volt a vezérszerep az említett diplomáciai kotnyeleskedésben.

Ilyen háborúféle diplomácia befolyásolta az orosz-afgán határvillongást. Sőt e határvillongásba nemcsak a diplomácia avatkozik be, hanem azt voltaképp politikai okok idézték elő és tartják fenn.

Nálunk az a rendkívül nagy hiba uralkodik, hogy hírlapjaink és azok nyomán a közönség, az orosz nemcsak halálos ellenségünknek tekintik, hanem le is nézik. Alig vagyunk tizen-huszan, a kik tanulmányutat tettünk Oroszországban; és talán öten-hatan sem, a kik hosszabb időn át a helyszínen foglalkozván az oroszok politikai és hadseregi viszonyaival, *ezekről irnak*. Mind az előlemlítették, mind az utóbbiak, kivétel nélkül, legkevésbé sem osztják hírlapjaink az oroszokkal szemben tanusított lenézését; sőt, a kik érzékkel birnak az igazság iránt, elismerik, hogy az oroszoknak, saját szempontukból kiindulva, igazuk van, midőn leigázásunkra törnek. *A szlávuságra nézve nemzeti tekintetekből a legnagyobb csapás az volt, hogy a magyarok elfoglalták mostani hazánkat*. Ezt, ha igazságosan aka-

runk itélni az orosz politikai törekvésekről, sohase szabad figyelmen kívül hagynunk.

Oroszországban két államhatalmat kell megkülönböztetnünk: a hivatalost és a nem hivatalost. Az elsőt az ugynevezett német párt, élén az orosz diplomáciával, képezi; az utóbbit a panszlávok kezelik. III. Sándor czár trónörökös korában az utóbbinak törekvéseit pártfogolta; mint uralkodó részben Katkov befolyása alatt áll, részben a német párt kivánságait teljesíti. Csakhogy a mig az orosz birodalom európai részeiben a hivatalos államhatalom erősebb a nem-hivatalosnál, a czárság ázsiai tartományai-ban ellenkezőleg áll a dolog. Ott a kormányzó és a vezénylő tábornokok, talán kivétel nélkül, a panszláv-párt hívei: *Ignatiev gróf, Csernaje, Komarov, Alekszics* stb. tábornokok a panszlávok vezetői közé tartoznak. Ezek bizony egyedül akkor teljesítik a petersburgi kormány rendeleteit — betű szerint, ha azok nem föltétlenül ellenkeznek a panszláv törekvésekkel.

A panszlávok jól tudják, hogy Nagy-Britannia jelenlegi *tökéletes elszigeteltségében* képtelen Oroszország ellen diadalmasan küzdeni, azért kívánják az előrenyomulást Herat felé, sőt Heratba. Ez az oka, hogy Komarov tábornok, a panszláv vezérférfit, a ki 1876-ban mint szerb ezredes küzdött a törökök ellen (a mit persze kitünően (?) szerkesztett politikai napilapjaink már régés-régen elfeledtek), szükségesnek tartotta az ellene föllállított afgán hadtestet megverni, hogy ez által kényszerítse Nagy-Britanniát Oroszországnak hadat üzenni.

Nagy-Britannia jelenleg merőben tehetetlen Oroszországgal szemben. A hírlapok katonai dolgokhoz mitsem értő cikkezői ugyan sok zöldet összefecsegnek arról, hogy a nagybritanniai hadihajóraj képes tönkretenni az orosz kereskedelmet; csakhogy erre illik az: „Ignos fallit, notis est derisui“, mert az orosz kereskedelem tizenkilencz huszad-része szárazföldi és folyói; tehát annak az angol hadihajók ágyui mitsem árthatnak, amíg az orosz birodalom jó viszonyban él szomszédaival. Sőt még az orosz tengeri kereskedelemben is alig-alig tehetnek kárt a brittek; mert annak tulnyomóan legnagyobb részét a Fekete-tengeren úzik, a hová az angol hadihajóknak mindaddig nem szabad bevitörláznok, amíg a szultán és a czár között béke áll fönn. Maradna tehát a britt hadihajók lövegeinek bombázni való: a Keleti-tenger orosz és finn partjai; továbbá az Északi-Jegestenger és a Csinai-tenger orosz révei. Hogy az első ellenében mire képesek az angolok, láttuk az 50-es évek angol-orosz háborujában: voltaképp semmire. Ma még e „semmi“-nél is kevesebbre; mert a rév- és a partvédelem óriási előmenetelt tőn a torpedók alkalmazása által.

Mindezek elmondása után pedig azt kérdezzük az említett cikkezőktől: tudják-e, Rigának, a Keleti-tenger legfontosabb orosz révének kereskedelmi hajóaja hány vitorlásból és gőzösből áll, s e hajók hány tonnányi súly befogadására képesek? Mielőtt valamelyik ösmerettárban nem lapoztak, bizonyára nem tudják.

Már pedig Riga kereskedelme ugy viszonylik az orosz kereskedelemhez, mint 1:749. Hogy Szt-Petersburgnak nincs oka a britt hadihajóktól rettegnie, azt még e cikkirók is tudják.

Maradna tehát Nagy-Britanniának a pénzügyi háboru Oroszország ellen! Ezt kiválsólag kedvelik hangoztatni az említett cikkirók. Csakhogy oly óriási területű és mindenféle *nyersterménnyel* bővelkedő birodalom, mint az orosz, melynek ma körülbelül 105 millió lakosa van, idegentől kölcsönzött pénz nélkül is képes védekezni, sőt támadó háborut is folytatni Nagy-Britannia ellen. Ily háboru *ebben az esetben* óriási pénzáldozatokat követelne ugyan a czári birodalomtól, csakhogy biztos lévén diadala: a legyőzött angolokat busás pénzkárpótlásra kényszeríthetné. Az orosz czirkáló-hadihajók bizonyára oly összegű károkat okoznának az angol kereskedelemnek, hogy azt egyedül „logaritmusok“ segítségével számíthatni ki. Nagy-Britannia erős hanyatlásnak indult hadi-hajórajában csak *egy* oly hadigőzös van, a mely óránként 16 fonal sebességgel lapátol; hogy ez mit jelent az angol kereskedelmi hajók védelmét tekintve, azt minden tengerész tudja. Ellenben a zsákmányolásra fölszerelt és kifutott orosz hadihajók között majd elég kerü ne, a mely 16 fonalos sebességű.

Végül, tekintjük a két ország szárazföldi haderejét. Nagy-Britannia, a hol az általános védkötelezettség még ma is csak honvédelmileg kötelező, ami külföldről mitsem ér, merőben képtelen 100, sőt csak 80 ezer embert is összpontosítani Oroszország ellen; mig a czár könnyű szerrel küldhet Herat és Afganisztán elfoglalására 200,000 emberből álló hadsereget is. Amit a politikai hírlapok vezércikkezői az ottani *élelmezési lehetetlenségről* fecsegnek, az nevetséges dolog; Dzsingisz khán és Timur Lenk százezrekből álló hadakat diadalmasan vezéreltek Afganisztánnál sokkal kevésbé termékeny országokon keresztül.

Ami pedig a hindosztáni benszültött ezredeket illeti, azokról ezelőtt hat évvel azt irtam a „Magyarország“ ban, hogy a kitünő orosz zászlóaljok pehelyként fogják az Afganisztánba előrenyomult szipojezredeket a Hindu-Kös-ön s keresztül fujni, épen nincs okom ezen állításomon a hindu-ezredek javára még csak némileg is módosítani.

A „nem hivatalos“ Oroszország szükségét látja, érezi, hogy a birodalom egyik határa a „Persa-tenger“-ig tolassék; ez okból az orosz hatalmi körbe fogja vonni Afganisztánt és Beludzsisztánt. Hogy az afgán emir orosz hűbérfejedelemmé alázza-e magát, avagy trónját veszti, az előlegesen mindegy. Ha azután Oroszország végre-valahára „nyílt, szabad tenger“-rel is bir, (eddiggi tengerei nem azok: a Fekete-tenger és a Keleti-tenger zárt tengerek — ez utóbbi öt-hat hónapon keresztül jég által is; — az Északi-Jegestenger és Kelet-Szibéria tengerpartjának révei pedig nem birnak vaspálya-összeköttetéssel), csupán akkor fog kísérletet tenni, hogy ágyugolyóit ama Hindosztán „kapuja“ ellen röpítse, melyről a cikkirók azt hirdetik, hogy *védtelen*.

Gladstone hazáját nagyhatalomból másodrangu hatalommá süllyesztette; Nagy-Britannia erős szövetségesei nélkül képtelen megakadályozni azt, hogy az oroszok Afganisztánt hatalmuk körébe vonják; és mert ezt a londoni kabinet tudja, azért *nem mer* a czárnak hadat üzenni.

Igy áll jelenleg az orosz-afgán határvillongás ügye; s addig valószínűtlen a britt-orosz háboru kitörése, amíg Vilmos császár

uralkodik és annak korlátnokai Bismarck herceg. Hiába, a vaskorlátnok hatalmas karja még a Murgab-folyóig, Kabulig és Heratig is elér!

Magyar háztartások 1848. előtt.

II.

A falusi élet kedélyes egyformaságába legtöbb változást a farsang hozott. A nagyobb provinciális városokban rendeztetni szokott tánczvigalmak nemcsak a környékbelieknek, de a távolabb lakóknak is találkozási helyül szolgálván, a fiatalság e táncmulatságokat, melyekre a szomszéd megyebeliek is megjelentek, a világért se mulasztotta volna el; — hisz már maga az oda s vissza utazás ezer tréfát és mulatságot nyújtott. A nőkkel és dobozokkal telt nehéz üveges kocsi mindegyikét 5—6 uri fogat kísérte s boldog volt az, a kinek a mamák megengedték, hogy szive választottját egy darabig hajtó kocsijára vehette; — ha pedig a nagy bárkák valamelyike hófúvatban vagy mély sárban pillanatig elakadt, minden fiatal kar segíteni akart, ki kellett szállni, mert ha a nagy kocsi feldől, baj lesz s úgy mint a táncznál szabad lett az ölelés, néha egy csók is csattant s ha a fiatalok valamelyike hajtó kocsira kaphatott, mint kiszabadult madárkát, a legközelebbi állomásig kálifába visszazárni nem igen lehetett s a karaván utját vigan, kaczagva folytató.

Ha a sok ló tartását a fényezés egy nemének lehetett talán mondani, ez a fényezés, melynek az egész országban majdnem kivétel nélkül hódoltunk, némileg jogosítva s indokolva volt. A szép és jó ló, és időktől fogva, minden magyar embernek kedvencz állata lévén, — mit a régi közmondás: «Szép asszonynak, jónak, gyors futású lórak, kár megöregedni» eléggé tanúsít, a terjedelmesebb birtokosok nagyobb része kisebb-nagyobb ménest tartott s lótenyésztéssel a kis birtokosok is előszeretettel foglalkoztak, sőt némely vidéken a parasztság is sok és csinos lovat nevelvén, az állattenyésztés ez az ága csak 48 után szorított meg, a juh tenyésztésnek engedett tért. Mindenki tehát évenként több-kevesebb fiatal lovat állítván fel, istálló a tényleges szükségletnél jobban megteltek s addig, míg a számfelettiek eladásra nem kerültek, az illetők saját használatukra fordították azokat; a cserebere vigan folyt s tenyésztőink az országban állomásozott lovas ezredek tisztikarában is biztos vevőkre számíthattak; de ettől eltekintve, a rossz utak által nagyobbakra nyújtott távolságok s a vasutak hiánya miatt kocsival, lóval teendő hosszabb utazások is több s minél győzősebb és gyorsabb járásu lónak tartását tették szükségessé.

Ez időszakban az ősi magyar ló, mely különben is még a török uralom alatt keleti vérrel való keresztezésből származott, arabs és spanyol ménekkel nemesített; ezekből került azután az annyira becsült, nem igen nagy, de izmos, gyors és szívós, délczag, tüzes járásu magyar, de tulajdonképeni félvér arabs ló. — Az előbbinek törzsfajait br. Brudera, Gyoko és

Fechtig báró hozták be keletről, de a lengyel méne-ekből is sok kitűnő tenyészállat került az országba. Az utóbbiak, a Bourbonoknak Nápolyba való visszahelyeztetése után, az örökös tartományokkal való összekötés útján kerültek hozzánk s mint magasan járó válfaj, leginkább Erdélyben terjedtek el. A gr. Széchényi István által meghonosított angol telivér s az ezzel való keresztezés, csak jóval későbbben kezdett terjedni.

Az akkori vadász-viszonyokat a mostaniakhoz hasonlítani se lehet. Minthogy 48 előtt minden birtoknak fele szabad volt, összefüggő nagy óvott területek csak egyes oligarkák terjedelmes uradalmain fordultak elő, melyeken az óvás, főleg a nagyvadban bővelkedő erdőkire, mint például Esterházy herceg tolnamegyei tamási és ozorai területeire, terjesztetett ki, a hol a szarvas és dämvad százankint heverészett az országút melletti tisztásokon s a hol, a 30 as években, egy napi vadászaton 1200 darab nagy vad hozatott területekre.

Mint oly az igen csekély számú parasztpuskás és orvvadász, repülőre sohasem s nyulra is csak lesben lőtt, a mezei és apró vad különös gondozására nagy gond fordított, a hiányos földmivelés következtében, a sok bokros és posványos helyen bő menedéket talált a vad s minthogy csak az uri osztály vadászott, aránylag elég jól el is szaporodhatott, s ámbar egyes vadászterületeken annyi apró vad egyszerre soha sem ejtetett el, mint most, a vadbőséget általánosnak lehetett mondani. Minden telkes ember rendes szolgálmányán kívül, évenként 3 napot vadászatra tartozván szolgálni, nagyobb birtokokon, ha nem is igen eredményteljes de annál vigabb hajtóvadászatok tartattak; különben fő sport gyanánt a kopászat, agarászat és vizslavadászat szolgált, mely utóbbira a betelepített sok cseh vadász kitűnő, de a mostan divó vizslafajnál nehezebb és lassabb kutyákat idomított. — A vadászfegyverzet a *gyutacsos* puskának általánossá váltaig hiányos lévén, a vad szaporodására nagy befolyást gyakorolt s magam is emlékszem arra az időre, midőn a hajtóvadászatokon részt vett paraszt s egyéb csak kivételes alkalommal vadászó puskások, kovás egy csövű fegyverrel jelentek meg. Posványos és tavas vidékeken a főmulatságot a vízi vadászat képezé s bizton állithatjuk, hogy e helyeknek lecsapolása előtt, a vízi vadnak bősége és változatossága a mostaninál hasonlíthatlanul nagyobb volt.

A férfi világ falusi életébe legélénkebb változást a megyei negyedévi gyűlések hozták. Az időben az országos ügyek is ott tárgyaltatván, az élénk vitákban és eszmecserékben mindenki részt vett s az országgyűléseken szereplő férfiakat feltűnni először is ott látjuk. Különös, majdnem tábori élet folyt azok tartama alatt. Habár a megye székhelye rendszeren a nagyobb provinciális városok közé tartozott, az egybegyűlt „karok és rendek“ a hiányos és kevés helyiséggel bíró pár kocsmában elhelyezkedni nem bírván, rendes szállóhelyet a városi polgároknál tartottak, de a szokott kényelmet ott fel nem lélvén s társas érintkezést hely szűke miatt nem gyakorolhatván, a gyűlés utáni délutánt és estét vagy a főispánok- vagy az alispánok-

nál s a hivataluknál fogva helyben lakó tisztviselőknél, vagy a kocsmá rendszeren földszinti piszkos ebédlőjében, az ugynevezett „csárdában“ töltötték. Míg az öregebb urak a hosszú asztal egyik végénél füstös lámpák és rézgyertyatartóban égő fagyúgyertya mellett beszélgettek vagy kártyáztak, az asztal másik végén, poharazás mellett speech-ek tartattak, a szomszéd kávéházban pedig cigányzene mellett reggelig tartott a dárídó. A gyűlés utolsó napján a polgári és tenyítő biráskodásra hivatottak választattak meg s míg a nagy közönség eloszlott, a polgári bíróság az első, a bünyítő pedig a második alispán elökléte alatt összeült s addig maradt együtt, míg minden ügy elintézését nem nyert.

A leirt korszakban alig változott és javított valami oly rohamosan, mint a gyújtó és világító szer. Szegénynél, gazdagnál méceses és fagyúgyertya volt a világítási anyag. A közönséges, de csinosabb állványba helyezett mécesre, homályos világítását összetartó üveg (cylindere) borítottatott s lett belőle lámpa, mely fokozott javítva, végre a nemrég mellőzött moderateur lámpává fejlődött s a sötétbarna mártott fagyúgyertyát a fehér, öntött váltá fel, mely a fényüzési cikk gyanánt használt viasz gyertya mellett, uralmát soká megtartá, míg a stearyngyertya mindkettőnek véget nem vetett. Fagyúgyertya mellett folyt a társalgás, tanult az ifjuság, ennek világításánál tartattak tánczvigalmak, ezzel világították egymást a szomszédból haza; minden asztalon kopaszító állt, melyben a büzőlgő bél ritkán aludt el s a mellette levők figyelmét kelemetlen szagu füstjével vonta magára; de a fagyúgyertya, — melytől ma irtózza fordulunk el, — a maga fényüzését szintén megkivánta, a mennyiben csinos társalgószobában, csak ezüst tálczára fektetett, ékesen dolgozott ezüst koppantót használtak.

Habár finomított olajat minden kis városban lehetett kapni s olajsütő majdnem minden faluban létezett, a házi asszonyok nagyobb része olajkészítéssel is foglalkozott. E háziipar anyagául kender és tökmag használtatott; ebből az ügyes gazdasszonyok, vízben való lassu főzés útján, igen tiszta, sötét piros olajat nyertek, melynek utóbbija közkedveltségű saláta olajnak használtatott el.

A mostan használatban levő villós gyufa e korszak második felének vívmánya. Eleinte csak tüzkő, aczél és tapló segítségével gyújtott kénes czérnaszálak használtattak s ott, a hol a gyertyát vagy lámpát, illetőleg mécesest meggyújtani szokták, a kénaszálak, kova, aczél és tapló vagy az ezt helyettesítő égetett rongy, mindenki által ismert helyen, dobozban tartattak; de a fényezés ez a egyszerű mivelethez is megtalálta útját s e nagyon primitiv gyújtási mód akkép nyert csinosítást, hogy a taplót vagy égetett rongyot tartalmazó s pisztoly-ágyhoz hasonló fogantyúval ellátott szelenczére, puszkaszám alkalmaztatott, mely azt ép úgy, mint a puska a serpenyőben levő löport, meggyújtotta. E készletek gyakran igen csinos vésséssel s kövekkel kirakottan készítették el s elég drágán lettek fizetve. A villós gyufa legelső faja az volt, melyet vitriolos asbest-tal

félig megtöltött üvegecskébe mártva, kellett meggyújtani. Ez már nagy vívmány, de hamis portéka volt, mert gyakran megesezt, hogy az, a ki gyújtó dobozát kabátja hátsó zsebébe dugva leült, a vitriol által foszlánnyá égetett ruhával kelt fel. Ez időtáiban a pipázó és háló szobákban használt ama vegytani gyújtó szerkezetek voltak nagyon csinosak, melyeknél a vitriol és víz keverékben függő zink darab által kifejtett légszesztől egy szellentyű megnyitása által, ezüst drótból foglalt tapló meggyúlt. — Ez utóbbiakat csakhamar a most is sok változatosságban használt gyújtó követte. Az 50-es években papírból készült oly vegytani szerkezetű gyufa is árultatott, mely vízzel leöntve sem aludt el, de gyártása — veszélyes volta miatt — hamar be lett szüntetve.

*

A földesur és jobbágyai között fennállt ama szoros köteléknél fogva, mely szerint az előbbi jobbágyainak nemcsak ura, de gondozója és védője, tehát mintegy atyja volt, köztük — kevés kivétellel — szives ragaszkodással párosult patriarkális viszony fejlődött s az uraság jobbágyainak nemcsak tanácsadója volt, de peres ügyeiket is, a legtöbb esetben közmegegyezéssel választott bíró gyanánt, egyezség útján intézte el. Az a szonyok pedig tudván, hogy a kérendő tanács vagy segély tőlük meg nem tagadtatik, az urnót keresték fel s viszonszolgálat fejében kendert vágni, *tölteni* s télen fenni a kastélyba szivesen eljártak.

A köznép életmódja és szokásai 48 óta nem igen változtak s a terjedő civilizáció ezekre talán csak annyiban hatott, hogy a szalagokkal és bokrétával felpiperézett lakodalmi vendég-hívók, kik a lakoma minden étel fogását rimekben foglalt czifra mondással sorolták elő, e hivatásukat egyszerű módon teljesítik: de a Zalamegyében divó ama szokás, hogy a menyasszony éjfélig pártában vagy hajadon fővel marad s tánczolhat, éjfél után pedig kontyot kap s a lakománál a háziasszony szerepét vállalva, a számtalan ételt kínálgatja, valamint ama furcsa szokás is, hogy a lakodalmi nagy vacsora alatt minden gyermek a majdnem földig érő abrosszal terített asztal alatt nyüzög és részét oda nyújtva kapja, ma is hiven megtartatik.

A köznép egy osztálya se ment oly gyökeres változáson keresztül, mint a pásztoroké s kivált a juhászoké. A tagosítások és erdőelkülönítések keresztülvitele előtt alig volt család, melynek osztály vagy örökség útján a roppant kiterjedésű erdő vagy legelő területekben, kisebb nagyobb jussa ne lett volna, melynél fogva annyi marhát, rendszeren juhot küldhetett oda nyaralni, a mennyit akart. Ez előnyből kiindulva ama birtokosok, kiknek takarmányuk bőven termett, de legelőjük nem volt, ily legelő vagy erdő jussát — bármi csekély volt is az, azért szerették megvenni, hogy a téli tarthatáshoz mért nyájukat nyáron is ott tarthassák; így nagyon gyakran megesezt, hogy a juhászok a tavasztól késő őszig tartó idenyt rendszeres tartózkodási helyüktől néha 20—30 mérföldnyi távolságban töltötték s a nyáj tulajdonosa vagy gazdatisztje csak néha s hosszabb időre csak nyírás alatt látogatott

oda. Szokásban volt továbbá, hogy a juhász minden száz urasági juh után bizonyos meghatározott számú saját birkát tarthasson. Ez a körülmény, valamint amaz állapot, mely szerint a betyárságra nagy hajlammal bíró pásztor, ép úgy mint nyája, az Isten szabad ege alatt, erkölcsi nevelés befolyása nélkül nőtt fel s a miveltebb falusi világtól távol eső vad helyeken a szegénylegényekkel folyton érintkezett, sok rablásra, lopásra, sőt néha gyilkolásra is nyújtott alkalmat. Az ilyen pásztor népe csak a környéken tartatni szokott városokra járt el, de boros főhöz jutván, a mulatságot rendszeren véres verekedés követte.

Az egyes tanyákon nyaraló összes pásztor-nép, — ha több gazdának cselédje volt is, — egy-két tapasztalt öreg pásztornak, mintegy patriarkális főnöksége alatt állt, kik nemcsak a telepen szükséges rendnek fentartására, de az elkövetett bűntények fölötti szigorú titoktartásra is ügyeltek s felsőbbbőségüket a vészbiróság egy neméig terjesztették ki. Ha társuk valamelyikéről tapasztalták, hogy nyelve akár borozás, akár szerelmi kaland alkalmával eljár s többszöri intés vagy megveretés után se lévén szavatartó, a többire nézve veszélyessé vált, vagy ha a pandurok kémjévé lett, az *esteli* közös tűznél már előre elhatározott ítéletet reá mondták, baltával, nehogy magát védhesse, hátulról leütötték s egyszerűen elásták. E biráskodások oly szoros közmegegyezéssel teljesítették s oly hatályos eredményük valának, hogy azt, vajon egy veszélyes pásztor-társ miért s mi módon vészelt el, senki se kereste s az illető családjának csak annyi adatot tudtára, hogy megbetegedvén, hirtelen meg is halt.*

Csak e módon volt lehetséges, hogy a régi világban elkövetett számos lopás, rablás és ölés soha, vagy csak évek múlva derült ki. A birtokok tagosítása, erdők és legelők elkülönítése s a földmívelésnek ebből eredő s mindinkább intenzív gazdálkodásra irányult haladása, a pásztor élet e vad nemét sokkal gyorsabban és hatályosabban szüntette be, mint ezt a legszigorubb rendőri eljárás tehette volna, mert a roppant kiterjedésű közlegelők felosztatván, a közös, majdnem korlátlan pásztor, élet is végét érte. A kondások nyájukat még most is némelykor távoli makkoltatásra hajtják ugyan, de mint összeköttetés nélküli idegenek, elszigetelve élnek.

A pásztorok viselete és magatartása a falusi népétől vagy egyéb cselédségétől annyira elütött, hogy a pásztor s ezek között a juhászt, kondást, csikóst vagy gulyást felismerni könnyű volt. Tul a Dunán például a pásztor-nép két oldalról bogba kötött hosszú haját, gomba alakú kalapot, czifra rövid szűrt s a csikósok kivételével nagy részben félszárig fűzött bocskort viselt, melyet a hegyesorrú csizma csak később váltott fel. A juhász jelvénye, a kampós bot, kezéből soha sem hiányzott, a kondás tekervényes görbe botot viselt, mellyel a vele megdobott sertést nem sérthette meg. A míg a gulyás hosszú egyenes bottal járt, az árkány vagy karikás a csikós váláról soha se jött le.

* Ezeket volt számadó juhászom elbeszélése után tudom, ki sok évet töltött az alsó Bakonyban levő agártetői tanyákon.

A régi világnak egy különlegessége volt „a szegény legény”. A közvélemény utonállóknak és rablóknak tartotta őket, de tulajdonképpen csak megszökött hadkötelesekből és elcsapott pásztor-suhanczokból összeverődött, 7—8 személyből álló csoportokat képeztek, melyek erdőről-erdőre s tanyáról-tanyára rendszeren addig barangoltak, míg helyre nem vergődhetek; kisebb lopások s főleg pinczetörések tág lelkiismeretüket nem nagyon bántották ugyan, de ezekre is inkább éhség mint rablási vágy indította őket s valóságos zsványokká rendszeren csak azok váltak, a kik korábbi bűntény miatti elítéltetés miatt szökdöstek s a társadalom ártalmas részévé csak fokozottan fejlődtek. Garázdálkodásaikat azonban egy évnél tovább nem igen folytathatták, mert a tanyákon nyaraló pásztorok vendégszeretetét nem becsülvén meg, téli menhelyből kikoptak s a zord idő beálltával hurokra kerültek. E némi regényességgel bíró szegény legények léte, a tényleges szolgálati időnek megrövidítése következtében szintén megszűnt s a mostani csavargók már határozottan a zsványok közé sorozhatók.

A század elejétől a jelenkorig oly rohamosan talán semmi se változott, mint a pénz értéke, úgy a nyers termények mint az élelmiszerek s az iparcikkek ára, s hogy a cselédség fizetése is ebben az arányban emelkedett, magától érthető. Régi gazdasági számadásokból tudjuk például, hogy a múlt század végén és ennek elején egy béres évi fizetése, az élelmi szereket bele nem számítva, általában 7—10 váltó forint, vagyis a jelen pénzérték szerint 3—4 frt és két pár becskor volt; a 40-es években már 18—20 ezüst forintra rugott. De ne menjünk annyira vissza, hanem összehasonlítás végett csak a 40-es években volt árak néhányát említsük fel. Péld. egy pár jármos ökör 150—160 forint, egy pár jó könnyű hámos ló (jukker) 300—400 forint, egy pár közönséges juh 3—4 forint, egy sertés 2—3 forint, egy tehén 30—40 frt, egy borju 3—5 forint, egy font marhahús 4 garas = 8 krajczár, egy pár csirke 8 garas = 16 krajczár, egy pár tormás kolbász 1 krajczár, egy jókora fehér cipő 1 garas = 2 krajczár, egy mérő buza 1.80—2 forint, egy mérő zab 1 huszas = 38 krajczár, egy kaszás napszám egy huszas = 38 krajczár, egy könnyű napszám 6 garas = 12 krajczár, egy akó közönséges bor 80—1.20, egy rőf posztó 1.50—2 forint, egy pár közönséges csizma 2.50—3 forint, egy pár csinos lószerszám 40—50 forint, egy mázsa válogatott jó magyar dohány 15—20 forint, török dohány okkája 2 forint és így tovább; aránylag csak a fénytüzési és külföldi tárgyak voltak drágábbak, de a mai árakat még se közelítették meg; így péld. 6—7 forintért kitűnő amerikai szivart kaptunk. A magyar korona alá tartozó országoknak behozatali határváma nem lévén, igen sok angol és tranzia gyártmányt ezen keresztül csempészték be Ausztriába, nevezetesen gyapot szöveteket és pamutfonalat s e mellett minden szigorú felvigyázat daczára a bor-, dohány- és szivar csempészet is élénken virágzott s a két utóbbi, a Béccsel élénk összeköttetésben levő uri osztálynak mintegy szenvedélyes sportját képezte.

Ha csendes magányban s ama ritka

perczeiben, melyeket a mostani mozgékony vagy izgatott élet mellett a dolce far niente-nek áldozhatunk, mindezekre visszagondolunk s a régen elmúlt életnek ködfátyolképei emlékünkből fel-feltűnnek, elmondhatjuk az öregek, a rég elhalt nemzedék után: *Extra Hungariam non fuit vita, et si fuit, non erat ita.*

De a viszonyok változtával az emberek, élet- és gondolkozási módjuk s foglalkozási irányuk is változott, csak az ifjúság örömei és reményei maradtak ugyanazok és ősz fejjel talán ezek is csak a régi időkről fognak regélni. *Z. H. F.*

IRODALOM.

Válasz Veteránnak.

Tisztelt Veterán úr! Czáfolata, vagy helyesebben eszmefuttatása Reviczky úr cikké felett, engem is gondolkodásra ösztönzött a tárgy felett, s bár csak mint olvasó foglalkozom irodalommal, arra ösztönzött, hogy igénytelen nézeteim elmondhatására a „Szemle“ tisztelt szerkesztőjétől tért kérjek.

Ön kifogásolja, s magam is beismerem, nem joggal, Reviczky úr pesszimizmusát, ön azonban ugyanakkor a másik tulság, a másik véglet: az optimizmus tévedésébe, nem akarom mondani: hibájába esik.

Ön Maeczenásokat óhajt, s elég merész remélni is!

Ez uram oly magas foku optimizmus, melynek naivsága mosolyra ingerel, ha el nem szomorít, s ama gyanút kelti bennem, hogy ön, daczára a Veterán aláírásnak, még nagyon fiatal ember, még pedig a legrajongóbbak fajtájából. Még nem volt alkalma megismerni az embereket, az életet a maguk zord valóságában. Illúziókban él.

Hogy miért, elmondom alább, először engedje meg, hogy saját eszméimet fejthessem ki ama kérdés körül, mely mint magyar embert kétszeresen érdekel.

Miként lehetne a magyar irodalmat felvirágoztatni?

Egyszerű eszemmel azt gondolom, hogy erre a kérdésre nem nehéz a felelet.

Ha mind az írók, mind a közönség teljesítik kötelességeiket.

Ha az írók egész lélekkel, egész odaadással szentelik magukat szép hivatásuknak. Ha komoly törekvéssel, lelkiismeretes buzgósággal dolgoznak, ha az irodalmat oltárnak tekintik, ha folyvást és mindig csak azokon az ösvényeken haladnak, melyek az eszmények felé vezetnek. Szóval, ha isten kegyelméből nyert tehetségeiket tanulmány, komoly munkálkodás és szigorú önkritikával az általuk elérhető magaságig kifejtik.

Ez az írók kötelessége.

S a közönségé? A pártfogás, az olvasás, a méltánylás.

Abba a helyzetbe kell hoznunk iróinkat, hogy anyagi gondoktól menten szentelhesék magukat írói tevékenységüknek. Hogy, egész életüket művészetüknek áldozhassák. Hogy az élet szükségleteinek kielégíthetése végett ne legyenek kénytelenek elhamarkodva dolgozni, s tehetségei-

ket vásári munkákkal beárnyalni. Hogy módjukban legyen önkritikát gyakorolni s kevésbé sikerült műveiket önszántukból megsemmisíteni.

Mi szükséges ehhez?

Az, hogy könyveiket annyi ember vegye meg, hogy a befolyó pénzből a nyomtatási kiadásokon felül még annyi tiszteletdíj maradjon számukra, a mennyi egy tisztes séges gondnélküli élet biztosítására elegendő.

E nélkül mi adjon tápot lelkesedésüknek s röp-erőt szárnyaiknak?

Az ember nemcsak igéből él!

De fájdalom, kis nemzet vagyunk, az oly egyének száma, kik műveltséggel is, móddal is birjanak arra, hogy minden jó magyar könyvet megvehessenek, sajnos! népünkben nem oly nagy, hogy e szép czél elérhetésére elegendő lenne.

Hogy segítsünk hát a dolgon?

A gyöngék remediumával: az egyesüléssel.

Alakítsunk olvasó és könyvvásárló köröket és egyesületeket. Minden községben, akad bizonyára 25—30 egyén, kik szívesen fizetnek évenként négy-öt forintot, ha ez által abba helyzetbe jutnak, hogy minden magyar jó könyvet elolvashatnak és megszerezhetnek. Kisebb községek pedig egyesüljenek a szomszéd községekkel.

Ily módon semmi kétségem benne, hogy csak egy kis jó akarattal is legalább is 3—4000 ezer kör jöhet létre, ennyi pedig tökéletesen elegendő irodalmunk felvirágoztatására, s a köröket is abba a helyzetbe hozza, hogy minden jó munkát megszerezhessenek, mert nem szabad felednünk, hogy akkor a könyveket is a mai árak egy harmad részén megvehetjük. Mert mi teszi a magyar könyveket oly aránytalanul drágákká? Az, hogy a kiadók legjobb esetben is alig számíthatnak 800—1000 vásárlóra.

Ezenkívül a megyék, a városok is alakíthatnak könyvtárakat.

Szóval az egyesüléssel csudákat érhetünk el. Csak bátor kezdeményezőkre és lelkes követőkre van szükség.

Ezredéves állami jubileumunk tünepére hozhatnánk-e szebb ajándékot a nemzeti-ségnek!

Ime, ez lenne igénytelen nézetem szerint a legegyszerűbb, legtermészetesebb s az írók önértékét legnemesebben emelő eszköz irodalmunk felvirágoztatására.

Hogy pedig az így megalakult körök kellőleg tájékozva legyenek az iránt, hogy melyek azok a munkák, melyeket megszerezni érdemes, arról gondoskodjék maga az irodalom. Alakítson bíráló bizottságokat s gyakoroljon a kiadásra elfogadott művek felett szigorú kritikát. Ily módon aztán rövid idő alatt az irodalom is felvirágozik s az olvasók és könyvvásárlók száma is megszorodik.

A német nemzet nagy nemzet s mégis minek köszönheti első sorban irodalma virágzását? Kölcsönkönyvtárai nagy számának, melyek minden csak kissé jobb munkát is megvesznek. Pótolják nálunk e könyvtárak hiányát az olvasó körök, mert ezeknek megalakítása könnyebben is eszközölhető.

A meglevő kaszinók, körök és egyetek pedig éppen könnyen átalakulhatnak könyvvásárló körökké.

Csak annyit kell megtenni a tagoknak, hogy évdijaikat pár hatossal fölemeljék.

Hogy ez már régen meg nem történt, valóban legalább is bámulatos!

És most hadd térjek át az ön naiv optimizmusának merész ábrándjára.

Ön Maeczenásokat akar és remél.

Beaconsfield barátnéjára és Southampton lordra hivatkozik.

Vakmerő képzelődő!

Hát nem tudja ön, hogy a nagy szellemek, a Maeczenások, a pártfogó geniek éppen olyan ritkák, mint az alkotó lángelmék?

Hogy a pártfogó a pártfogolttal ugyan azon a szellemi magaslaton szokott állani, s hogy a halhatatlanságban méltán vannak összefűzve neveik?

Arra, hogy valaki képes legyen Maeczenássá lenni uram, ahhoz oly kivételes és rendkívül magas műveltség, oly fenkölt s a dolgokat magasabb szempontból tekintő lángoló hazaszeretet, s oly a közönséges gondolkodáson messze felül álló világnézet s végre oly fenséges, mondhatni bölcsészeti ítélet szükséges, mely rendkívüli mértékkel tudja mérlegelni a rendkívüli üneményeket és szakítani legyen képes a közönséges emberek mindennapi gondolkodásával!

Hogy jobban megérthesse ön, hogy tulajdonképpen mit akarok mondani, engedje meg, hogy csak egyetlen példával illusztráljam.

Hány gazdag ember van hazánkban, kinek gyermeke, de még csak közel rokoni sincsenek, s egész vagyonát távol atyafiakra, nevető örökösökre hagyja, kiket talán nem is ismer, pusztán szokásból, s végrendeletében teljesen megelégedezik ama kiváló tevékenységű és érdemű férfiakról, kik egész éltüket hazájuk érdeke és dicsősége szolgálatának szentelik.

Pedig az ilyen elismerés mindig szép példa. Buzdítólag hat a küzdőre, s hasonló versenyre és tevékenységre bátorítja a pályát kereső fiatalságot.

Az ön eszméje uram gyönyörű gondolat ugyan, ki tagadhatná, — de csak ábránd, mert ismételni merem: az alkotó lángelmék nem ritkábbak, mint ama fenkölt szellemek, kik őket felismerni és méltányolni képesek.

A Szemle egy előfizetője.

C a m i l l a.

Beszély.

Írta: *Baldass Sándor.*

Ez a megható kis történet, melyet el akarok önöknek beszélni, 1874-ben történt Blankenbergben, Belgium e kedves kis tengeri fűrdőjében, mely néhány mértfölddel lejjebb esik ugyan Ostendétől, de azért mind fekvésénél, mind légmérsékleti viszonyainál fogva igen keresett tartózkodási hely, különösen a benszülöttek részéről.

E mellett egy más előnnyel is bir, mely az idegenekre is nem kis vonzerőt gyakorol: aránylag olcsó.

Három-négy ezer lakossal bíró városka az egész fűrdő, de tengerparti korzója szépen ki van építve. Három-négy emeletes vendéglői, s ezek közt az egyik, az „Oceán“ oly nagy és fényes, hogy egészen meglepi a szerény igényekkel érkező idegent.

Blankenberg oly kicsiny, hogy elvonult, zárkozott életről szó se lehet; a vendégeknek, akarják, nem akarják, meg kell ismerkedniök, egymással. Valóságos patriarkális életet kell folytatniok.

Egész szórakozásuk a fürdésen kívül a séta a korzón, s apróbb kirándulások a tengerre a halászkok bárkáin, melyek mindig rendelkezésre állanak; szokásban van még éjjeli halászatokra is elkísérni a halászkokat, ha a tenger csöndes, mi különben ritka eset, mert a belga partokon a hullámverés többnyire erős, s ennek köszönheti első sorban fürdői látogatottságát is.

A vendégek oly kis térre vannak összehúszorítva, hogy csakhamar oly bizalmas benső viszonyoknak kell köztük kifejlődnie, mintha csak mindnyajan egy és ugyanama család tagja lennének.

Elképzelhető tehát, hogy pár nap alatt az emberek már ismerik egymásnak minden viszonyait és körülményeit, s hogy egyéb szórakozások és multságok hiányában a mende-monda, a megszólás, a pletyka ugyancsak virágzik.

Nincs mit rajta csodálkozni: az embereknek minden áron szórakozásra van szükségük, s az unalomnál még a rágalom is többet ér.

Ilyetén viszonyok között elképzelhető, hogy Blankenbergben nincs titok; hogy ott mindent tudnak az emberek.

Megérkezésem után két nap múlva már én is sokat tudtam.

Tudtam, hogy mademoiselle Camillának Derinée úr élet-halálra udvarol s hogy egész Blankenberg meg van felőle győződve, hogy ez udvarlásnak házasság lesz a vége.

Legalább a vendégek ezt elhatározott dolognak tekintették, bárha erre az illetők részéről feljogosítva nem voltak.

Derinée úr egyáltalában senkivel se beszélt, Camilla kisasszony pedig még tartózkodóbb volt, s a hozzá intézett faggatásokra csak mosolyokkal felelt, ezeket pedig igenre is, nemre is magyarázhatni.

Ki volt ez a Camilla?

Egy fiatal csodaszép szőke leányka, épen olyan színtű szemekkel, mint Blankenberg ege, s oly szép sugár magas termettel, s oly bájos és mindig mosolygó arccal, mely mindenkinek feltűnt s mindenkit elbájolt.

Camilla különben a Blankenbergben létező egyetlen czukrászda tulajdonosának leánya volt, egyszersmind felszolgáló a czukrászdában s így senkinek se volt nehéz vele megismerkedetni.

Ismerte és szerette is őt mindenki, férfiak nők egyiránt, mert nemcsak szép volt és bájos, hanem szeretetreméltó és kedves is, a kivel csupa gyönyörűség volt cseveghetni s kinek kezéből a fagyalt és a czukorkák is sokkal édesebbek voltak.

S ő maga is szeretett csevegni mindenkivel, a ki szellemmel és gyöngédséggel közeledett hozzá. Igazi párisi nő volt, a minthogy valósággal Párisban is laktak s csak fürdő idényre jöttek Blankenbergbe, a hol nem lévén versenytársak, igen jó üzletet csináltak.

De ha a bájos párisi leányka mindenkivel örömet csevegett is, volt valaki, a kivel még örömebb csevegett.

Ez a valaki Derinée Gusztáv ur volt.

Derinée Gusztáv ur mintegy huszonhat huszonnyolcz éves fiatal ember lehetett s

százados volt a harmadik zuáv ezredben. Napsütötte barna arcza azonnal elárulta, hogy ezrede több ideig feketett Afrikában. Alakja magas, edzett és katonás volt s való ágos ellentétet képezett a légies, gyöngéd alaku Camillával.

Na de az már régi dolog, hogy az ellentétek különösen vonzódnak egymáshoz.

Derinée Gusztáv ur is rendkívül szeretett csevegni Camillával s türes óráit, tudniillik azt az időt, a mely a fürdésen és szükséges sétákon túl fenmaradt, majdnem kizárólag társaságának szentelte. Majd mindig ott lehetett látni a czukrászda-nap ellenzője alatt.

Észrevették, de nem tűnt fel senkinek. Legalább nem botránkozott meg rajta senki. A czukrászda nyilvános hely volt s különben se volt ő az egyedüli, ki szabad és türes óráit ott töltötte.

Ma talán már másképp van, de Blankenbergben akkor még alig ment három-négy százra a vendégek száma. Az érkező vonatok három négy párnál vagy családnál többet alig hoztak naponkint.

Ezeket természetesen azonnal jól szemügyre vettük, mert talán mondanom se kell, hogy a vonatok megérkezésekor az egész világ az indóházban volt. A hol kevés a szórakozás, ott mindeu szórakozás.

Egy napon oly családot láttunk kiszállni a vonat egyik első osztályu kocsijából, melynek megérkezése szokatlan hatást és izgalmat keltett a jelenlétükben. Ez Schneider ur családja volt, egy német eredetű, de már tökéletesen elfranciásodott marseillei bankáré, kiről megérkezése után egy órával már egész Blankenberg tudta, hogy többszörös milliomos.

A bankár ur családja négy személyből állott. Apa, nő, egy fiatal leányka és egy nyolcz éves beteges kis fiúcskából.

A bankár ur úgy nézett ki, mint minden bankár; neje se volt semmi feltűnő, a fiatal leányka csinos volt ugyan, de kiválóbb szépségnek épen nem volt nevezhető. A szokatlan hatást és izgalmat tehát csak a többszörös milliók keltették. Na de ezek nemcsak Blankenbergben, mely különben sem a gazdagok fürdője, hanem a világon mindenütt hatást keltenek.

Az indóházban a várakozó tömeg között Derinée Gusztáv százados is jelen volt, ki midőn Schneider urat megpillantotta, hozzája sietett, kezet szorított vele s azután a hölgyeket és a gyermeket a kocsiból lesegítette. Ő vezette őket előre megrendelt lakásukra is az „Oczeán“ első emeletén.

Láttuk tehát, hogy ismeretségben volt a családdal, sőt azt is észrevettük, hogy mikor Schneider kisasszony a százados karját elfogadta, egész testében megremegett és arcát sötét pir borította.

Ennyi mindent a világon elég lett volna bármily merész következtetésekre is, hát még Blankenbergben!

Egy óra alatt már kész volt a regény s estére az egész Blankenberg tudta vagy legalább beszélte, hogy Derinée Gusztáv százados ur vőlegénye Schneider Mathild kisasszonynak.

Ez nem csak a fiatal emberek irigységét ébresztette fel, hanem még a nők előtt is, sőt az egész fürdő közönségben is a legnagyobb mértékben népszerűtlenné tette Derinée Gusztáv százados urat.

Camilla miatt, — mert mindenkinek

azonnal a szegény gyermek jutott eszébe s a századosot mindenki a legnagyobb szigorral ítélte el.

Joggal-e? Azt nem lehetett kitalálni. Camilla azután is ép oly bájosan mosolygott, mint addig s oly szeretetre méltólag csevegett mindenkivel mint az előtt.

Mindenkivel? Nem. A századossal nem csevegett többé oly sokat és oly gyakran, mint az előtt, mert a százados a Schneider család megérkezése óta csak ritkán jelent meg a czukrászdában s akkor is többnyire a Schneider-család társaságában.

De még ebből mire se lehetett következtetni. Camilla pedig egyetlen sohajtással vagy borus pillantással sem árult el soha se bánatot, se szomorúságot. Ha titka volt, azt jól meg tudta őrizni.

Legalább az emberek előtt. Az pedig, a mi éjjel, csöndes szobájában történt, ha általában történt valami, az az éj titka s az éj jó titoktartó.

Különben csak olyan vidámnak mutatta magát, mint addig, s csak oly szeretetreméltóan csevegett és szolgált fel, mint az előtt. Fürdő óráit is ép oly pontosan megtartotta, min azelőtt, vidáman és merészen uszkálva még a korlátokon túl a szabad tengerben is. Mert híres uszó volt, s egész csodálatot keltett ügyességével és merészségével.

Egy napon, mintegy két héttel a Schneider-család megérkezése után, midőn a fürdő elé érkeztem, ott szokatlan nyugtalanságot és izgatottságot találtam.

Mindenki tekintete a sik tenger egy pontjára volt irányozva. Camilla volt, ki a korlátokon túl mind beljebb beljebb uszott a nyílt tengeren.

Eleinte ez nem tűnt fel. Hozzá voltak szokva vakmerőségeihez, de midőn negyedórai uszás után se fordult vissza, ijedtség és gonosz sejtelem kapta meg a sziveket.

A fürdő örök eloldozták csolnakjaikat és utána siettek.

De nem érték be többé, s minthogy a hullámverés e közben növekedni kezdett, csakhamar végkép elvesztették szemek elől.

Nélküle tértek vissza és soha se tudta meg senki, mi lett a szép párisi czukrász leánykából.

Némelyek szerencsétlenségről beszéltek, mások öngyilkosságról susogtak. Melyik az igaz? Azt csak a tenger tudja, de az hallgat, s szegény Camillának még csak hulláját sem adta vissza a földnek, melynek ékessége volt.

Képirás és szobrászat az országos kiállításon.

— Művészeti szemle. —

Az orsz. kiállítás szellemi arisztokracziáját mindenesetre a művészet képviseli és pedig a festők és szobrászok első sorban. Van is külön művészházuk. Az is igaz, hogy egy műkiállításnak meg nem felelő, de az ott összehalmozott műtárgyak, akár mily csekély számban is, bizonyára mint szellemi termékek, figyelemre méltók s ha netalán nincsenek kellően méltányolva, ez, mondjuk meg őszintén: csak is a nagy közönségnél még nem eléggé kifejlett műizlésben keresendő.

Nem tartjuk tehát fölöslegesnek, ha hazai művészeink kiállítására felett legalább is egy rövid szemlét tartunk s lehetőleg méltányolni igyekeztünk a kiállított jobb műveket.

szamaritánus"-a figyelmet kelt; *Gerenday Béla* „Fürdő gyermeke“ igen tetszős. A díszes középcarnokban *Zala György* ismert „Mária Magdolná“-ja a fiatal tehetséges művész eddigi legjobb alkotása. A „Fél

inkább sikerült és erőteljes. *Tilgner Koburg-Ágost* herceg márvány emlékszobrával tűnik ki és a „Gyermek-delphinnel“ sikerült felfogással és művészi kivitelével ki-válnak a többi, szintén jó művei mellett.

CSIKÓSOK VERENYE.

Az előcsarnokban legelsőben a szobrászati műveket szemlélhetjük meg, s díszes pálma s egyéb lombozatok közt a közepén Ő felsége a király sikerült márvány mell-szobrát pillantjuk meg *Strobl Alajos* által készítve. Ugyanitt *Kiss György* „Irgalmas

a baba“ mellszobor ügyes kompozíció-jával, valamint „Blaha Lujza“ sikerült mellszobrára is igazolják Zala zsenialitását és ügyesen alkalmazott realiztikus felfogását. Strobltól itt is jó műveket látunk, melyek közt a „Perseus“ életnagyságu szobor leg-

Senyer Károly „Hiuság“ című női alakja igen kedves és finom vonalaival hat. *Lorvánti* „Keresztény vértanu“-ja“ szép feltogással és érzéssel komponálva. *Huszár Adolf*től „Venus és Amor“, *Engeltől* több márványszobor, *Sefcsik Antaltól* „Szt.-Mihály

arkangyal“ van kiállítva. Általában a szobrászati művek nagy haladást tanúsítanak és igen sikerültek.

Festő művészeink változatos és így na-gyobb feladattal küzdenek. Ehhez ará-

Lotz költői vázlatát mutatja be. *Ligetytől* igen figyelmesen kidolgozott „Capri sziget“, a művész ismert modorában legjobb képei közé sorolható. *Székely Bertalantól* „Zrinyi kirohanása“ sikerült, átgondolt

kerrel. Meglátszik képeiken, hogy helyes uton törekednek szép tehetségeiket érvényesíteni s többnyire a francia iskola tanítványai s ennek realiztikus és ez által természetű irányát követik. Ezek közt

nyitva mégis sok szép műbecsű munkában gyönyörködhetünk. Rég elismert nagy művészeink között *Zichy Mihály* esprit je azonnal kiténik. Az ismert „Hulló csillagok“ mesteri kompozíció és rajz. *Munkácsy* képeiben a kiváló színérvék bámulatos

kompozíció. De már jobb képet is teremtetett mint ez. *Than Mór* „Pázmány Péter“-t. *Kovács Mihály* „Szt.-Márk templom“-ának belsejét festette meg.

A fiatal művészek azonban nagy erővel képviseltetik magukat; és nem kevés si-

Roskovics gondos, ügyes rajzával, szép eszméivel és színérvékével sohase kerül el a méltó elismerést „Szt. lélek eljövetele“ című oltárképe már ismeretes jó kép, mellyel a fiatal művész legelsőben is feltűnt. Újabb képei közül az „Extra passio“

kiváló figyelmet érdemel, mint miniature kép, mely egy kis művészi remek. *Paczkának* két ismert képe, s ujabban a „Mignon“ színhatásával hat. *Aggházy Gyula* gondosan kidolgozott nagy képe, a „Mosónók“ legjobb művei közé sorolható. *Spányi Béla* zseniális és természetes színhatással kezelt tájképei mindig tetszenek. *Tölgyesy „Hold feljötté“* című tájképében a hold világító ereje, s általában a kép középső része kifogástalanul van megfestve természetűségben. *Feszty Árpádtól* a „Bánya szerencsétlenség“ élethű színeivel igen jól hat. Bátran reá lehet alkalmazni a „jó kép“ elnevezést, mely a fiatal művész nagymérvű haladásáról kellő tanúságot ad. *Mészöly* kedves színeivel két szép képet állított ki. *Bruck Lajos* Párisból küldött festési modorától eltérőleg egy nagy képet, melyen meglátszik, hogy sok gondnal és figyelemmel dolgozta ki. *Valentinytól* a „Haldokló cigány“ dramatikus kompozíció, színhatása igen el van találva s a kép egyes alakjaiban és részleteiben sok érzés van. *Hollósytól* egy sikerült genrekép jól meg van rajzolva, de színben nincs elég ereje. *Skuteczky* csinos, olaszos képecskéi tetszősek. *Kacziány Ödön* szintelen képe tárgyánál fogva igen sok humorra mutat és nevetető. *Pataky „Csikós versenye“* nagyon jól sikerült. *Pálk „Juhai“* szintén, *Greguss Imrétől* az „1848 iki toborzás“, *Tahitól* a „Vasgyárosok“, *Kimmach* képei, *Gyulai László* „Bethlehem“-je és „Öreg asszony“ a, *Kéméndy* kosztüm-tárgyai sikerültek. *Temple Jánostól* „Pázmány Péter aláírja a tud. egyetem alapító levelét“ figyelemre méltó kép és tetszős ügyes technikával igen jól hat. *Vágó Pál* historikus képe ügyes kompozíció; bátor, biztos színkezelésével sikerült. *Feleditől* a „Huszár gyakorlato“ szép színérzékkel és jó felfogással tűnik fel. *Herzl Kornéltól* jó genre kép, *Spitzertől* ügyes illusztrációk vannak kiállítva. *Liezenmayertől* „A tavasz“ egyszerű de igen kedves kép. *Baditz* jó képei hangulatteljesek.

Az arcképek, mint önálló és magas művészi faj, kiállításunkon igen érdekes változatosságban fordulnak elő. Tizenhét festő állított ki arcképfestményt, kik közül azonban csak kilencz az arra hivatott; mert az arcképfestés jó felfogást, jó hasonlatot és realisztikus színkezelést követel. Ez utóbbi a att értjük azt, hogy a színezésben ne legyen modorosság s kinek-kinek karakterisztikus arczszíne ép oly hiven legyen visszatükrözve, mint vonásai; ez emeli ki a valódi hasonlatot és ebben rejlik a valódi művészet szelleme, mely megkülönbözteti egyuttal a valódi művészi olajfestményt a festett fényképek és hasonló modoru gyári festésektől!

Jól ismert régi művésztünk, *Benczur Gyula*, kitől nagyszabásu historikus, avagy hasonló tárgyú képet vártunk, melyben főereje rejlik, ezuttal csak arcképeket állított ki, s ez uton is művészileg tudja érvényesíteni feladatát mindig, ha arcképei természet után vannak festve. „Tisza Kálmán“ és „Tisza Lajos gróf“ térdképei mesteri kezekre vallanak s azonnal felismerhető mindkét képen a régi gyakorlott művész. Tisza Kálmán feje igen karakterisztikus, azonban Tisza Lajos gróf feje több színérzékkel van ecsetelve. Mindkét kép nagy tetszést arat.

Kitüntethető arcképet állított ki a külföldön tartózkodó magyar művész, *Horovitz Lipót*. Ez, a katalógus szerint az idős „Sapieha herczegné“ térdképe. Jó felfogás, valószínűleg hasonlatosság és természetes. művészi színérzékkel brilirozik. Az arcz teljes világításba helyezve van megfestve, a mi az arcképek egyik lényeges feladatát képezi; mert ezáltal adhatja vissza a művész legjobban nemcsak a vonásokat, de az egyéniség valódi színét is, s ha a kettő sikerült, akkor a kép is, mint arckép legjobban sikerülhet. Régi mesterek közül éppen Van Dyk és Velasquez arcképeikről igen híresek, épen ebből a felfogásból kiindulva modelljeiket többnyire mindig teljes világításba helyezték. Igaz, hogy ez a legnehezebb feladat a színmodulációra, a plasztikára nézve, de ha sikerül, a legjobban is érvényesül. Horovitznak van még más három arcképe is itt, szintén művészi felfogással, de ezek kevésbbé sikerültek; meglátszik rajtok, hogy nem oly gondal és figyelemmel tanulmányozta modelljeit, mint az előbbi.

Angeli Henrik Bécsben lakó népszerű arcképfestő három női arcképet állított ki művészi felfogással és könnyed stílusban. Arcképeiben azonban a színerő hiányzik; épen az, a mire fentebb hivatkoztunk, a mennyiben modelljait nem helyezi kellő világításba, sőt keresett árnyékban, s ezáltal épen egy-egy szép női fej színpompájában veszít, s csak is a vonások és a dekoratív összeállítás marad meg. Művészi szempontból pedig a találó vonások, az elsimitott színkezeléssel még nem elégségesek. Mindazonáltal Angeli képei finom tónusokkal mindig tetszenek. Igen csinos kis kép gróf Széchenyi Gyuláné arcképe, Springer báróné arcképe szintén igen ügyes; Pallavicini marquisné-é azonban kevésbbé sikerült a kivitelben.

Vastagh György „Mária-Dorotya főherczegnő“ életnagyságu arcképével, halvány rózsás színű ruhában nagy tetszést nyer. Gondosan kezelt színezéssel és alkalmas szép világításba helyezve. Vastagh az erős világító színeket bátran használja, de épen ezen erős világításban természetesen az árnyékoknak is erősbbeknek kellene lenni és nem oly túl puháknak és túlfinomoknak, a mi által a plasztikában is veszít. Legáltalább ezuttal kiállított képein ez a kontraszt észlelhető, habár ugy az előbbi, mint Madarászné-Ligeti Margit urnő arcképe igen szép hatással bírnak.

Temple János Pulszkyné-Márkus Emilia és Jókai Mór arcképét mutatja be s leginkább ügyes szinttechnikájával hat. Azonban figyelmes szemlélet után inkább azt következtethetjük, hogy Temple említett „Pázmány“ képe felette jobb a jelenlegi arcképeknél, s hisszük, hogy a tehetséges fiatal művész jobb arcképeket is képes produkálni.

Gróf Nemes Eliz ismert művésznő mint arcképfestő szintén szép sikert ért el. Az általa kiállított Benyovszky grófné arcképe bár sok érzéssel van festve, de inkább tanulmányképszerű hatást gyakorol.

Abrányi Lajos „női arcképe“ az előbbi felett van felfüggesztve. A fiatal művész jó felfogással készült képéről itélve, azonnal felismerhetjük a párisi iskola volt tanítványát és követőjét. Ifj. gróf Festetics

Pálné arcképét mutatja be, s a mint tapasztaljuk, a hasonlatosság kiválóan sikerült. A művészi felfogással kivágott fehér ruhaderék, a csinnel elrendezett szintén fehér struczollakból, s a könnyed tartásból, francia stílusra következtetünk. A f-j és vállak helyes világításban megfelelők a kiváló szép nő finom színéhez; a háttér talán nagyon sötét, avagy a sok világítás miatt a szélső konturok keményen hatnak. Ennek a képnek nagy hátrányára szolgál a nem alkalmas elhelyezés, melynek egyik főoka épen a helytelen színezési rendszerben tapasztalható. — *Innocent Ferencz* „Női arcképe“ nem szerencsés. A fiatal szép nő, mint tudjuk igen finom halvány arczszínnel dicsekedhetik, azonban festője túl piros színeivel gyengíti a hatást és nagyon modoros, rajza azonban gondos, és jó. *Roskovics* is állított ki arcképet. Egy öreg nő sikerült jó hasonmás lehet finom színérzékkel. *Stettka Gyulától* „Dr. Wagner egyetemi tanár“ arcképe látható gondos tanulmánnyal kidolgozva Pompás hasonlattal és karakterrel. *Baditz* „női arcképe“ nem annyira arckép mint, művészi impressziója által hat, finom színérzékkel ecsetelve.

A kiállítás jobb képei között a legujabban lett felfüggesztve *Ebner Lajosnak* Párisból most érkezett genre képe, mely francziás stílusa, természetes színei s ügyes színkezelésével és gondos rajzával figyelemre méltó kis kabinetkép.

A középcarnokban kiakasztott „művészek-zászlója“ igen érdekes és *Roskovics* által a fehér selyem zászlóra festett „Madonna“ kép, mint Magyarország patronusa, a másik oldalon a magyar czimerrel, nemcsak érdekes, de művészi is. Ezt a zászlót a magyar művészek Rómában a Rafael ünnepélyen használták a diszmeneten.

Ez a művészeti kiállítás igen rövid foglalja s a többi kiállított képekkel, leginkább térszűke miatt is nem foglalkozhatunk, — a jobbakat is pedig ugyanezen okból talán nem méltányolhattuk eléggé.

HUGO VIKTOR. †

Hugo Viktor meghalt. Frankhon szívverése elállt. Páris jajong. Franciaország legfényesebb csillaga hullt alá. A száj, mely oly ellenállhatlan ékesszólással beszélt a francia szívekhez, elnémult, a nemes szív megszűnt dobogni s a lángelme alkotni. Nyájasan fogadta a halált. Belefáradt volt már az ünnepeltetésbe, csömört kapott a tömjéntől; pihenni, aludni vágyott. Volt rá joga. Egy fél századig szolgálta Franciaország dicsőségét s egy-egy századig monopolizálta a francia Olimpot. Izlése irányadó volt, szeszélye parancs. Senki se tudott Franciaország szája izére jobban beszélni nálánál. Volt ódája a nagy Napoleon s szatirája III. Napoleon számára. Diadalt csinált Vaterlooból s a „rettegetes év“ történetét úgy írta meg, hogy a letiport francia önértet újra fölmagasodott s Páris újból érezte, hogy még mindig az emberiség fővárosa. Büszkébb, követelőbb szavakkal senki se hirdette soha

a francia dicsőséget. Ez magyarázata azon ellenállhatatlan hatásnak, melyet minden műve keltett hazájában s ama fanatikus dicsőítésnek, mellyel honfitársai elhalmozták. Párist imádta s Páris imádta őt. Halála gyászba borította Franciaországot s e gyászban osztozik az egész emberiség. Mert költészeti pathoszaról lehetnek eltérő vélemények, — de szíve nemessége iránt iminden zónák egyenlő tisztelettel viseltetnek.

SPORT.

Apró madaraink réme.

Irta: Lakatos Károly.

Léteznek madarak, melyek bizonyos kiváló egyéni sajátásaik vagy tulajdonságaik által, minő például soknál az ember iránti föltűnő ragaszkodás, — fölkeltik a természetbarát érdeklődését, sőt gyakran rokonszenvét is. Így egy-egy kedvesebb alak, mint elválhatlan hű lakótársunk s szárnyas barátunk idézi fel rokonszenvünket; mások haszonhajtó működésük folytán lesznek feltűnőkké, és ismét mások, mint gonosz kópék, javithatlan kalandorok tűnnek fel.

Ez utóbbiak közé tartozik *aprómadaraink réme*, a *karvaly* is, e fekete jellemű, alávaló észjárású szárnyas ragadozó, mely untalan gaz csinyek koholásán töri esztét.

Furfangos ravaszága igazán hallatlan, és jellemtelenségében még az olasz banditákon is tútesz, ámbár nála teljesen hiányzik az a zseniálítás, mely az olasz Porporatókat, Rinaldo-Rinaldíniket jellemezte, hogy ne mondjam, a szeretetreméltóság egy nemével tünteté ki.

A mit *szívnek* neveznek, az a karvalynál teljesen hiányzik; kedélyéről lehet ugyan valami jót is elmondani, hanem ez csakis a fiai iránti mély ragaszkodásra vonatkozik. Kicsinyei iránt ugyanis oly önfeláldozó szeretettel viseltetik, hogy nagymérvű vadsága dacára, még a legnagyobb veszély esetén se hagyja el őket. Mind a mellett madarunk épen nem tartozik az érzékeny lények közé; az ő idegrendszere nincs úgy alkotva, hogy arra minden csekélység hathasson; ő valódi orvadar, s mint ilyenek, alkatrendszerere nincs kitéve az érzékenykedés többféle behatásainak, a melyek csak a finom alkatú madarakra bírnak befolyással.

A karvaly életében igen sok sajátos vonást észlelhetni, s szinte csodálatos, hogy ily lény, mint ő a költők előtt észrevétlen maradhatott. Pedig az ő életműködése, jelleme és erkölce igen jó hasonlatosságokra adtak volna alkalmat. S mégis, őt sem a költők meg nem említik, sem az ó-kor népei nem tartották érdemesnek valami regével összekötetésbe hozni. Pedig az ó-korban szokásszerű volt a feltűnőbb állati alakokat tündéres mondák által feltűnőkké tenni. Így a többek közt egy ősrége a gólyával teszi azt, midőn állítja, hogy a gólya a Lamoedon király Antigone nevű leánya volt, ki Junóval a szépségben vetélkedni merészkedvén, az istenek által el lett változtatva, hogy kénytelenítették folytonosan kerepelni dicsékvése büntetéséül.

A keresztcsőrű madárról is kering egy — a maga nemében talán valamennyi közt a legérdekesebb — monda, mely a megváltó halálával áll összekötetésben. Ugyanis midőn a megváltó keresztre feszítettett, e madár szájalomtól indítatva hozzá repült, s a homlokát vérző töviseket mindaddig huzógatta, míg a nehéz munkában csőre elgörbült, mire Krisztus így szólt: «Tettetek jutalmául testetek ne rohadjon el, nyujtsan az erdő számotokra mindig gazdag tápot, s a tél hidege se legyen ártalmatokra».

Az tény, hogy a keresztcsőrűek teste hosszú ideig képes az enyészetnek ellentállni, s hogy — minden madárral ellentétül — ők télen költenek.

Ha jelenlegi czélunk az volna, még sok hasonló mondát idézhethetnénk, melyekből egyébiránt a tanulság egyforma s ugyanaz, t. i. a régiek szakismeret híján bizonyos állatok természetű sajátóságait helyes s természetes oldalról megítélni nem bírván, élénk fantáziájuk segítségével szükségkép regékhez és képletekhez fordultak.

Igaz ugyan, hogy a karvaly nem szerepel mint valami mitológiai alak, mint például a gólya vagy a keresztcsőrű madár, — de mégis érdekes róla Plinius amaz állítása, hogy bizonyos életkorban *kakuk madárrá változik át*.

Meg kell jegyeznem, hogy említett Pliniusféle átalakulási mese ma is talál hívőkre itt-ott az alsóbb néposztályban, dacára annak, hogy a természettudományok mai napság a kultúrának fontos és mindinkább terjedő kiegészítő részét képezik.

Egyébiránt a mi a kakukot és karvalyt illeti, első pillanatra némi hasonlóság csakugyan fedezhető föl rajtuk kölcsönösen, sőt ha az avatatlan a kakukot röptében tekinti, könnyen karvalynak tarthatja. E csalódást nagyban elősegíti, sőt hatványozza az a körülmény, hogy a karvaly repülése is alanti és szárnymozgása is a csalódásig hasonlít a kakukéhoz. Mindamellett, ha figyelmesebben szemügyre vesszük a kakukot, azonnal tisztában leszünk, hogy e hosszukás és kevéssé hajlott csőrű, gyenge lábú madár, még csak távoli rokonságban sem állhat semmiféle orvadarral, legkevésbé pedig a karvallyal, noha tollszínezete igen közelit a nevezett orvadaréhoz ez azonban nem jöhet tekintetbe.

Innen kétségtelen, hogy a Plinius szerinti átalakulás, a természet rendje elleni lehetlenségek közé tartozik, s nem egyéb mesénél.

Alakjára és tollazatára nézve a karvaly a szebb orvadarok közé tartozik.

Első pillanatra megismerhető csekély testnagysága-, hosszú farka- és aránylag rövid szárnyairól. Ismertető jeleihez még a kis és igen görbe csőr, kis fej, rövid nyak és hosszú csüd is járul.

Színezete fölül szürkésbarna, alól fehér feketés vagy rozsdabarna hullámvonalakkal; pofája és nyaka fehéres, itt-ott rozsdaszínnel keverve; leblei sötétbarnák; farkának felső része szalagszerű csikokkal van czifrázva, míg alsófele fehéres halványbarna árnyalatúak. Szemköre, viaszhárttyája és lábai szép sárgák.

A him tollszínezete némileg eltér a tojóétól és sokkal tetszetősebb.

Fölül kékes-szürke, sötét-kék vagy feketés hamvasbarna; melle és hasa fehér

rozsdaszínű foltokkal vagy barna vonalakkal; leblei sötétbarnák, farkán 4 vagy 5 keresztzalag van; pofáján gyakran egy nagyobb rozsdaszínű folt látható. Viaszhárttyája és lábai sárgák.

A nőtény mintegy 16 hüvelyk hosszú; a him alig egy lábnyi.

A karvaly (*accipiter nisus*) náunk mint állandó madár ismeretes, és hazaszerte el van terjedve. Egyébiránt geográfiai elterjedési köre is igen tágkörű, mert Európán kívül még Észak-Amerika, Észak-Afrika és Ázsia egy részében is előfordul.

Kedvencz tartózkodási helyei a kisebb ligetek, továbbá a mezők közelében álló s térhelyekkel bíró erdők és nagyobb kertek. Nagy előszeretettel viseltetik az akáczfákkal szegélyezett messzeterjedő országutak mellékéhez is, alkalmasint a jó leshelyek végett verebekre, pipiskékre és más, utak közelében tartózkodni szokott madarakra.

Egyébiránt a karvaly tartózkodási helye, úgy látszik, *idényhez* van kötve. Nyaranta szereti a zöldet, a susogó lomb-erdőt, honnan ki-ki rándul a ringó kalászu rónára; de midőn a lomberdő leveleit hullatni kezdi s a mezőn mindinkább gyérül a pacsirta dala, akkor fölkerekedik a mi madarunk és fölkeresi a városok és falvak kertjeit. Igen! midőn a természet haldokolni kezd s a mező kis virágai szomoruan, sorvadtan lehajtják fejcsékéjüket, — akkor e gaz rabló lehetőleg közel vonul a kinn levő emberi lakókhöz, hogy itt az idő szélségei ellen enyhet kereső kedves kis szárnyasok réme s kéréllhetlen pusztítója legyen.

Tudja a karvaly, hogy nyáron át leginkább a mezőn és lomberdőben tanyáz az aprómadár, ősszel pedig közel vonul az emeri lakokhoz, hol leginkább jut némi élelemhez; ezért jó őkelme faluzni. Hideg téllal azonban leginkább járja a karvaly az emberi lakok környékét, könnyű szerrel juthatván itt a félig megdermedt apróbb szárnyasokhoz. Jaj ekkor a szegény sármányok, pipiskék, rigóneműek és pinyókéknek.

A préda üldözése közben makacssága és elszántsága bámulatos, gyakran a vakmerőségig megy és nem egyszer megtörténik, hogy az üzött madárka után az ablakon át a szobába is berepül.

Szemtelensége határtalan; a prédának, melyet kiszemelt, *okvetlen* hatalmába kell esnie, mert addig nem tágit. Sokszor a legnépesebb utcán — pár ölnyire a járó-kelő emberektől — ragad meg egy-egy kis szárnyast, s mint kilőtt nyíl, oly gyorsan áll tova vele.

Rendkívüli szemtelensége által nagyon megközelíti a hóját, s vállalkozó szellem által különösen a tojó tűnik ki. Minden tartózkodás nélkül rohan rá a madarász által kitett csalmadár kalitkájára, s ádáz dühében igyekszik a halálra ijedt kis szárnyast a sodronyok között kivonni.

Még az európai erdők legügyesebb állatját, a *mókust* is képes e furfangos kis szárnyas duvad hatalmába keríteni, hanem ugyancsak össze kell szednie minden rablótaktikáját, ha e fürge állatkával szemben sikerre akar számítani, mert, kivált az idősebbek, fortélyosság tekintetében még rajta is tulatesznek; mindamellett czélját — ritka kivétellel — mindig eléri.

Néha az apró majorságot is megtizedeli

a karvaly, képzelhető bosszuságára a gazdasszonyoknak, a kik előtt a lehető legrosszabb hirben is áll, mint csirketolvaj «kis kánya», nem is mulasztják el rá kurjantani, ha úgy véletlenül szemreveszik a ház tájékán.

Sokan állítják, hogy a galambokat is ragadozza; ezt én sohase láttam, s hajlandó vagyok kétségbevonni, mert ha figyelembe veszem, hogy a *héja*, midőn a légben fent a galamb megragadása alkalmával egy ölnél is mélyebbet sülyed alá, a testi erejéhez és nagyságához képest aránylag súlyos prédájával karmai között, méltán kétkednem kell azon, hogy a héjánál $\frac{1}{2}$ résszel kisebb, tehát aránytalanul gyengébb karvaly, képes volna egy galambot, mely talán saját testsúlyánál is nehezebb, prédául ejteni, illetőleg a levegőben elcsipve tova vinni, hiszen okvetlen egész a földig huzná őt le a teher, mikor még a héja is csak igen lassan repülhet egy galambbal tova; a karvaly pedig, mint már említém, jóval gyengébb. Azonban az nem lehetetlen, hogy a földön ülő galambot megejtheti, mivel ez esetben nincs kitéve a *leesés* valószínű bekövetkezésének, a mi, ha a fogás a légben történnék, bizonyosan bekövetkeznék.

A karvaly egyike hazánk legélelmesebb orvmadarainak. Ha prédaszerzési vágy ösztönzi, minden kigondolható eselszövést alkalmazásba vesz, minden ravaszságot felhasznál, csak hogy rablócsinjeinek érvényt szerezhessen.

Ha a körülmények úgy hozzák magukkal, kész alattomosan leskelődni; viszont más, kedvezőbb körülmények között nyiltan a légből intézni a támadást. Szóval, nincs körülmény és helyzet, a melybe magát beletalálni ne tudná, és annak előnyös eshetőségeit kizsákmányolni meg ne kísérlené és pedig szerencsével. De hiszen: «a ki mer, az nyer»; ő pedig mer is, nyer is.

Többször voltam szemtanúja, midőn a vadásztársam által kivert fűrjet — még mielőtt az rálőhetett volna — villámgyorsan elkapta és tova illant vele, csak annyi időt se hagyva a bámulónak, hogy egy lövetnyi göbbel oldalba köszönthesse.

Néha vérese módjára az aratókat veszi figyelmébe, a kasza élet respektáló fűrjek elfogdoshatása céljából.

Szóval, számtalanok az ő csinyei; de minden gazsága mellett is el kell ismernünk, hogy cselekedeteit szellemességgel párosult rendkívüli ügyességgel hajtja végre.

A prédaszerzésnél nagy előnyére szolgál bámulatos röptülési ügyessége. Valóban kevés orvmadár van, a mely vele a repülésben versenyezhetne, de olyan azt hiszem, egy sincs — kivéve talán a héját, melynek szárnyalása változatosság, mesteri tőkély tekintetében, az övéhez hasonló volna.

A karvaly egyike a legjobb s a legsebebb röptű madaraknak; de leginkább az által tűnik ki, hogy a leggyorsabb szárnyalás közben is képes pillanat alatt irányt változtatni s egy körforgással oldalt vagy hátsó irányba szökni, miközben gyakran a legsűrűbb fák vagy bokrok között sikamlilik keresztül.

Repülési ügyessége — vagyis inkább művészete leginkább kittinik valami sebesebb röptű madár üldözése alkalmával. Ekkor van csak igazán alkalma megbámulni az észlelőnek a légben való mozgási képesség

ama rendkívüli tőkélyét, mely a karvalyt annyira jellemzi s nevezetessé teszi.

Szökdelései oly gyorsak, hogy szinte belekápázik a kíséző szem. Akciója, vagyis *lecsapása* rendkívül erélyes, e mellett gyorsaságban a *szikázó* villámmal versenyez. Játszi csapkolódása vagyis a vadászok kitétele szerint: «*csellegése*» bámulatos ügyességre vall és légies könnyedségről bizonykodik.

Röptében képes bármily sebesen repülő madarat megragadni. Midőn egyenes irányban a leggyorsabb szárnymozgásokkal szeli át a légtengert, pillanat alatt s megállapodás nélkül képes irányt változtatva a bokrok sűrűjében vagy a tüskék közt megpillantott madárra lecsapni, s oly gyorsan, mint a tűnő gondolat ismét fölemelkedni és tovább folytatni útját.

Egyébiránt a karvaly többnyire lassan reptül, csak ha a szükség kívánja, fejt ki repülési gyorsaságát és ebben való rendkívüli ügyességét a maga egész teljében.

Rendesen alant reptül ugyan, de néha megmérhetlen magasra is fölemelkedik *csirkálás* végett.

Vadászat alkalmával szokása a fák, bokrok és épületek között lappangva tovasuhanni s magát, ekként lehetőleg észrevétlenné tenni. És csakugyan a verebek s más kevésbbé vigyázékony szárnyasok rendszeren csak azon veszik észre magukat, ha e gyors szárnyú rabló hirtelen közöttük terem, s egyet közülök megragadva, ismét tova tűnik oly gyorsan, mint jött.

Ha behatóbb vizsgálat s tanulmányozás tárgyává tesszük e hazánkbeli kis szárnyas ragadozó életműködését, csakhamar rájövünk, hogy vadászati, de különösen mezőgazdasági szempontból, egyike ő a legkártékonyabb orvmadaraknak, s méltán megérdemli a legszigorúbb üldözést, sőt a végleges fajkiirtást.

Igaz, hogy néhanapján pár egeret is zsákmányul ejt, mint több fölbonzolt példánynál meggyőződtem; de kétségtelen, hogy az egerészésre csakis a maró éhség szoritja rá, mert normális viszonyok közt kizárólag apró madarakkal táplálkozik. Tehát az a csekély haszon, melyet olykor e káros rágcsálók néhány példányának elpusztításával tesz, a legkevésbbé sem ellensúlyozza ama majdnem kiszámíthatlan következményű károkat, a melyeket az erdőre és a mezőre nézve föltétlenül hasznos rovarvő madárkák és a vadászat körébe tartozó apróbb szárnyas vadfélék folytonos gyilkolásával okoz.

A karvaly fészkelési viszonyait illetőleg, kevés orvmadár van, a mely a fészkelésben annyira különczkedő volna, mint e madár, mely nemcsak a fészkek helyének megválasztása által tanúsít egészen a pedantériáig menő különcséget, hanem egyetemlegesen mind ama dolgokban, a melyek a fészkelés cselekményével kapcsolatosak.

Igy például fészkelő helyét soha se köti egy és ugyanama területhez, se más — vagyis idegen — fészket hatalmába nem ejt, se pedig egy költési időszakon túl nem használja az általa kizárólag galyakból rakott fészket, holott ez talán az orvmadarak nagyobb részénél szokásos. Pedig fészke nagy gondtal, ámbátor elég lazán épített (lapos s kevés mélyedéssel bíró, de elég erős) készítmény; alapját meglehetősen vastag ágacskák képezik; fölfelé az ágacskák fokozatosan vékonyodnak.

A karvaly mindig erdők szélén szokott fészkelni. Fészektája ritkán van messzebb a tisztáshoz egy jó pisztolylövésnyinél. Pedig máskülönben a karvaly óvatos állat; hanem ügylászik, fészkelésnél szereti a szabad kilátás korlátlanágát.

Leginkább síksági erdőkben fészkel, azonban előhegységekben általában az alantibb hegyeken is akadhatni fészkeire. Lomb, tűlevelű avagy vegyes faneműtekből álló erdő nála nem tesz különbséget.

Rendesen április utolján (bezárólag május végéig) tojik 4 - 5, ritkábban 7 tojást, melyeken kizárólag a nőstény ül és kedvező esetben két hét és hat nap alatt végzi be a költést, kedvezőtlen esetben azonban három négy hétig is kotlik.

A tojások nem nagy alakúak, simák s fénylők. Alapszínük zöldes-fehér, többé-kevésbbé sűrű, rozsdaveres és barnásfekete pont és folt tarkázatokkal; gyakoriak a májszinnel és rozsdabarnával fecskendezett vagy foltozott tojások is.

Lótenyésztés és versenyek.

A budapesti tavaszi lóversenyek e hó 17-én a hetedik versenynappal bezárultak. Az első nap eredményeiről mult számunkban emlékeztünk meg, a többiekét a következőkben adjuk:

A második nap futamai a kedvezőtlen idő miatt kis számu, de előkelő közönség jelenlétében folytak le. A kísérleti versenyben „Harczos megverte elős vetélytársát, „Patriá“-t, az asszonyságok díját a Baltazzi Hector ur által lovagolt „Millerjung“ vitte el, míg Blaskovits Ernő „Vitéz“-e másodiknak érkezett be. A Batthyány-Hunyady 200 aranyas díjra négy ló indult, közülük Mr. Vinea „Misa“-ja lett az első két hosszal. — Érdekes volt a Széchenyi díj futama, melyben holt verseny támadt Kétes és Jewess közt s így e díjat megsztották köztük. Az akadályversenyben Nimptsch főhadnagy „Newbrook“-ja lett a győztes, elvive az 1000 forintos kisbéri díjat.

A következő versenynap futamai a két-évesek versenyével kezdődtek, melyben váratlanul gr. Sztáray „Rememberg“-je lett a győztes bár csak egy fejjel nyert, a hazafi díjat „Italy“ vitte el két vetélytárs ellenében, az Eszterházy-díjat pedig erős küzdelem után „Helenist“. A 3000 frankos államdíj eredménye elé nagy érdeklődéssel nézett a közönség, mivel ebben négy jőhírű ló indult: „Matador“, „Harczos“, „Susan“ és „Kétes“. A küzdelemből „Matador“ került ki győztesnek egy fejjel nyerve.

Az eladó versenyt Red Hot négy hosszal könnyen nyerte meg, míg a gátversenyben „Idealist“ tíz hosszal előzte meg egyedüli vetélytársát, a „Sturmvogelt“.

Kellemes szép idő, nagyszámu közönség és érdekes mezőnyök jellemezték a negyedik napot Megnyitóul a Donna Christine díj szolgált, melyet „Patria“ vitt el. A két-évesek versenyére hatos mezőny alakult s ezek közül „Mirandola“ és „Riadó“ bírták a közönség bizalmát. De mily nagy lőn a meglepetés, midőn elsőnek a legkevésbbé figyelemre méltatott „Si“ érkezett be. Az egyik totalizátor e verseny után százhuszonöttszörös pénzt fizetett, a melynél

nagyobb osztalékot még bizonyára sehohol sem adtak.

A program főpontját az 5000 frankos II. osztályú államdíj képezte, melyet „Vinea“, a tavalyi Derby győztes nyert meg, tiz hosszal verve meg az öt másodikkal követő „Jewess“-t. Az eladó versenyben öt ló futott, köztük első Eszter

való futamban Matador győzött, a báró Wenckheim emlékversenyben, melyben a 22 nevezés közül csak három ló indult, Metcalf aratott könnyen diadalt és az Állvándíjat Edgárnak sikerült elnyernie. A kétévesek eladó-versenye váratlanul Blaskovics Bertalan Gondolj-reám-jának győzelmével végződött és a gátverseny walkoover

révén fejezték ki iránta való bizalmukat. Az első osztályú államdíj, mely a szezon legmagasabb díja, (10,000 frank) négy kitűnő lovat csalt ki a gyepre; Vinea, a mult évi Derby-győző szépen nyert. Az ezután következett handicapban Goliáth a Fesztetics Tasziló gróf színeit juttatta győzelemre. Az eladóverseny 1000 frtos

VERMES NÁNDOR.

házy Miklós gróf „Accumulator“-a lett. A nap zárversenye az eladó akadály verseny volt, melyben Baltazzi Hektor mesteri lovaglása mellett Atheist érkezett be győztesnek.

Az ötödik napon a zord, szeles idő miatt csak kisszámú, pusztán sportmanekből álló közönség nézte végig a versenyeket. A futamok igen élénken folytak le. A Ritterdíj Metallistnak jutott. A Restituezió-díjért

lett Sturmvogel számára.

A hatodik napnak se kedvezett az időjárás, mert a tavaszi versenyek e napra eső legérdekesebb futamait szakadó esőben nézte végig a közönség.

A mi magukat a futamokat illeti, rég volt a turfnek oly élvezetes napja, mint ez. A kétévesek versenyében Kegyur tudott győzni hét versenytárral szemben, nagy öröme a rókának, kik a totalisateur

díja Schossberger N. Hannojának jutott. Végül a Kisbéri akadályverseny következett, melyben három versenytárs ellenében és legmagasabb terhe dacára Newbrook volt az első a célpontnál.

Pompás időben, nagyszámú közönség élénk érdeklődése mellett folyt le a tavaszi meetingnek hetedik s utolsó napja. A Casino Handicap képezte a nap első érdekes futamát, melyben gr. Zichy Nándorné

„Alfred“ja könnyen győzött, megnyerve a 3000 torintos díjat. A kétévesek versenyében Mirandola folyton vezetve canterben győz, az eladó versenyben pedig walkover lett Söllinger százados „Helgoland“-ja számára. A kisbéri 2000 frtos akadályverseny győztese, minthogy a hat ló közül csak három érkezett be, Newbrook lett, a második helyet pedig Sybarit nyerte el.

Ezzel a nappal véget ért a hét napig tartott sikerült tavaszi versenyidény s augusztus 20-áig, a szent-istvánnapi lóversenyekig zárva maradnak a túfnak kapui.

A magyar versenyistállók közül a bécsi tavaszi versenyek zártáig a Söllinger századosé nyert legtöbbet: 10,465 frtot; legközelebb áll hozzá a gr. Sztáray-Hunyady szövetséges istálló 8890 frt nyereséggel, aztán Jákey századosé 6950 frttal, negyedik helyen a Mayer Arthuré áll. Gróf Eszterházy Lászlóé 3520 frttal, a Fáy-Halász Gidáé 3510 frttal, gr. Festetics Taszilóé 3120 frttal s a Karpathen-Stud-Farm 3045 frttal következnek a sorban. A legtöbbet nyert lovak pedig: Buzgó 7095 frt, Kunst 5950 frt, Atheist 3525 frt, Daniel 3520 frt, Fortunio 2845 frt, Kakuk 2690 frt, Kate Greenaway 2500 frt, Millerjung 2250 frt, Patria 2075 frt, Valentin 2040 frt, Bibelot, Pearl és Valerianus egyenkint 2000 frt

A bécsi lókiállítás e hó 17-én zárták be a rotundában. A díjkiosztást Trautmannsdorff hg. és Hardegg gróf végezték. A császárdíjat Larisch gróf, a trónörökös díjat Dreher kapta meg gyönyörű Shirehorses nevű paripájáért. Az Albrecht főhg. által ajándékozott díjat Laudon b., a Vilmos főherceg által ajándékozott díjat Schlesinger W. kapta. A jockey-club pompás nyereséggel Hourich b. lovát tün tették ki. Bécs város tiszteletdíját, az 50 aranyat, pedig Riedl kapta meg Seckirchenből. Ezenkívül kiosztottak 12 nagy ezüstérmét, 14 bronzérmét és számos elismerő oklevelet.

Bécsben a nyári lóversenyévad e hó 17-ikén nyílt meg. A megnyitó versenyben Gaterenway, a Tartar-versenyben Matador, az Ambulanten-Rennenben Buzgó, a gátversenyben Valentin győzött. Az akadályverseny győztese Kinsky Zdenkó gróf „Pistá“ja lett, míg az eladó versenyben Vallenstein lett az első.

Vadászat és lövészet.

Az országos magyar vadászati egyesület évi közgyűlését e hó 17-én a lovar-egyesület üléstermében gr. Nádasdy Ferencz elnöklete alatt tartotta meg. Az igazgatósági jelentés szerint a védegyesületnek 1263 tagja volt, és pedig rendes tag 1206 és alapító tag 47, a lefolyt évben e létszám 1318-ra emelkedett. A tagok szaporultával a teendők is gyarapodtak, úgy hogy a lefolyt évben az igtatóban 363 üggydarab lett mint elintézett beigtatva. A pénztári jelentés szerint bevétel volt 8801 frt 42 kr, kiadás 6335 frt 03 kr, maradt, mint a mely összeggel a mérleg lezáródik 2466 frt 39 kr. Az alapítványi vagyonszáma 8900 frt. Az egyesületi vagyonszáma 12,640 frt 39 kr. A jelentések tudomásul vétele után a kért felmentvény magadatott. Ezután a folyó évi 1885. évre

szóló köl ségvetés előterjesztése olvastatott fel, mely minden tételében elfogadtatott. Következett az alapszabályok módosítása, mely szerint a tagdíjak az elzámolás könnyítése végett a budapestiekre nézve 4 frt helyett, úgy mint a vidékiek fizetnek, 3 frtra szállítatott le, a vadőrök és erdőőrök fizetései egy osztályban vétetvén egy forintot. Ez a módosítás egyhangulag fogadtatott el.

A magyar országos lövész-egyesület alapítása céljából Radocza János főlövész-mester által megindított mozgalom, az udvari körökben is érdeklődést kellett. Ő felsége a király, a kiállítás megnyitása alkalmával Ráth Károly főpolgármestert, mint főlövést megkérte, hogy a magyar orsz. lövész-egyesület alapítására vonatkozó összes iratokat terjessze föl hozzá. Ez megtörténvén, ő felsége a miniszterelnök útján az országos lövész-egyesület alapítása alkalmából e hó 24-én rendezendő diszlövészetre, három igen értékes díjat küldött. Az egyik egy medaillonokkal díszített nagy ezüst serleg, a másik egy drága kövekkel kirakott kisebb ezüst serleg, s a harmadik egy részben aranyozott ezüst kancsó. Mindannyi valóságos remekmű. E díjakra külön „királyi czéltáblán“ fognak lőni a versenyzők.

Atletika.

— Rovatvezető: Vermes Lajos. —

Vermes Nándor.

(Képpel.)

Magyarország egyik legjelesebb sportsmanének arcképét és életrajzát mutatjuk be olvasóinknak Vermes Nándor arcképével és életrajzával. Vermes Nándor oly kiváló eredményeket mutatott föl már eddig a testgyakorlatban, hogy méltatása kedves kötelességünk.

Vermes Nándor ama kiváló erők közé tartozik, kik a testgyakorlatok különböző nemeiben jártasak s az ő neve a magyar tornászok és atléták között mindig emlékezetes fog maradni.

Vermes Nándor rövid életrajzát a következőkben adhatjuk: Született Szabadkán 1862. febr. 19-én. Atyja, ugyancsak Nándor, 63 éves korában 1881-ben halt meg. Erős edzett ember volt, elnöke a vidéki sport-egyleteknek, kitől már gyermekkorukban kedvet kaptak fiai a testgyakorlatokra.

Nándor elemi iskoláit Szabadkán, a gimnáziumot Pesten végezte. Keszthelyi tanuláskor az ottani torna- és vívó-egyletnek leglelkesebb tagja volt és sok részben neki köszönhető, hogy ez ekkor nem igen virágzó egyletet új életre keltette.

Vermes Nándor a tornázást 1875-ben kezdé a N. T. E. helyiségében és itt is aratta első diadalait. Ez egyleten kívül még számos sport-egylet tagja. Különösen szereti a vadászatot és jó lövő hírében áll.

A komoly testgyakorlatok mellett Vermes Nándor kedvvel és ügyességgel űzi az equilibrista gyakorlatokat és a kötél-tánczolás. — Mindezek mellett ügyes lovas és jó korcsolyázó. Mindeme jó tulajdonainak legméltóbb igazolója az a győzelmi sorozat, mely 44-szeri diadalát bizonyítja.

A magyar atletikai klub tavaszi viadala.

A magyar atletikai klub történetében bizonyára jelentős eseményként jegyzik fel május 17-ikét, a mikor először mutatta meg a főváros előkelő és diszes közönsége, hogy mily élénk érdeklődéssel viseltetik a klub iránt. Megélenkül az Orczy-kert gyepe, előkelő és válogatott közönség hullámozott a versenytéren. De nemcsak ezen, hanem sport szempontból is jelentékeny esemény számba vehető ez a viadal, melynek versenysorozata annyira változatos és gazdag volt, hogy fetőlelte a sport minden fajtát, melynek művelését a klub céljául kitűzte. Tizenöt pontot foglalt magában a versenysorozat s több mint százhatvan nevezés történt a versenyekre, a mi eddig soha elő nem fordult.

A versenybíró-tisztét a klub elnöke, Dessewffy Arisztid töltötte be, mellette kéttagu pályabíró-ság működött; a rendezői teendőknél a klub választmányi tagjai osztozkodtak meg. A versenyek lefolyása a következő volt:

Távverseny. Győztes, ki harmincz percz alatt legtöbbször járja be a pályát. Győztes lett e versenyen Olteáuu Sándor, ki huszonhárom és fél kört tett meg, erős ellenfele Vörösmaty Mihály ez idő alatt 22³/₄ kört hagyott hátra.

A juniorok sikversenyében elsőnek érkezett be Bogdány Ferencz, második Geyer Emil.

A magasugrásra hárman neveztek, egy visszalépett, a tiszteletdíjat és egyleti ezüstérmét Bogdány Ferencz küzdte ki magának, a második díjat a versenybíró-ság Zöllner Józsefnek ítélte oda.

A kezdők vasparipa-versenyében a budapesti vasparipa-egyesületek számos tagja lépett sikra. Elsőnek érkezett Rémy Zsigmond, második Dankovszky János, jutalmok a klub ezüst és bronzérme lett.

A bajnoki távugrás elé nagy érdeklődéssel néztek a klub tagjai, mert gróf Kinszky Nusi két alkalommal lévén győztes e versenynek, kilátás volt arra, hogy a klub bajnokainak számát fogja e verseny szaporítani. A bajnok jelöltet elháríthatlan akadályok gátolták meg a küzdelemben, s így 5.92 meter ugrással Székely Ádám a bajnok jelölt czímmel lőn kitüntetve.

A sikverseny-díjából kitűzött egyleti ezüst és bronzéremért hárman léptek sorompóba. Elsőnek érkezett Székely György, másodiknak Vörösmaty Mihály.

Az Esterházy-díjhoz kötött nehéz pro-pozíciók lehetlenné tették annak kiadását. Kitűnően futott Bogdány Ferencz, de fél-másodperc időben differencia miatt győztes nem lehetett.

A két angol mértföldes vasparipa versenyben Vermes Lajos egyli. titkár által felajánlott tiszteleti díjat Mindszenty György küzdte ki magának, másodiknak Bartay Oszkár érkezett be.

A nemzetközi verseny sorsát a pályabíró-ság fogja eldönteni, mert egy versenyző diszkvalifikáltatott.

A tanulók versenyében, mint győztest Szabó Lajost tüntette ki a versenybíró-ság. Erős küzdelem fejlett ki a nagy kerék-pár versenyben Vermes Lajos és Kaszás István között, de Vermes már a tizenhatodik körnél határozott előnyt nyerve, könnyen győzött.

A gátversenyben Sándor Ákos, a magas sulydobásban Székely Ádám a vigaszversenyben pedig Follinus Árpád nyerte meg a kitűzött díjat.

A versenyek végeztével érdekes látványt nyújtott a vasparipások tömeges felvonulása, majd Vermes Lajos mutatványai zárták be a szép sikerű viadait.

A díjak a Szikszay étteremben rendezett társasvacsora alkalmával osztattak ki a győzteseknek.

A magyar atletikai klub e hó 18-án tartotta meg rendes évi közgyűlését. A tagok nagy számmal jelentek meg a közgyűlésen, melynek napirendjén fontos tárgyak, a klub-helyiség kérdése és a tisztújítás voltak kitűzve. Desewffy Arisztid másodelnök megnyitván a közgyűlést, üdvözli a tagokat s előterjeszti az elnöki jelentést, mely tömören vázolja az egyesület mult évi működését. Az elnöki jelentésből kiemeljük a következőket: A klub versenyügyei a lefolyt évben szép haladást tüntetnek fel: volt ugyanis négy nyilvános, egy házi viadal, melyek ugy a versenyzők számát, mint a közönség érdeklődését tekintve az előző évekhez képest határozott haladást jeleznek. A verseny eredmények között első helyet foglalja el Asbóth Jenő bajnoki döntő győzelme, Kinszky Jenő bajnoki távolugrása, továbbá Vermes Lajos és Rémy Róbertnek a bécsi nemzetközi bajnoki vasparipa versenyen aratott győzelme. Az elnöki jelentés ezután a klub helyiség változtatási ügyét tárgyalja.

Köszönetét fejezi ki Lisznyay Tihamér és Pogány József egyleti tagoknak, kik az állandó atleta csarnok létesítésére vonatkozólag nagy gondal szerkesztett kimerítő tervezetet dolgoztak ki s nyújtottak be a választmányhoz, hogy azt esetleges hozzájárulásával terjessze a közgyűlés elé. A reális alapra fektetett tervezetet a választmány el is fogadta és pártolólágg terjesztette a közgyűlés elé. Az egyesület tagjainak számáról az elnöki jelentés a következő adatokat tartalmazza. Új tagokul a mult egyleti évben felvétettek: alapító 24, rendes tag 55, kilépett 1 pártoló és 29 rendes tag, a tagok jelenlegi létszáma: tiszteletbeliek (köztük 4 bajnok) 5, alapítók 277, pártolók 5, rendesek 170, összesen 457. A klub vagyoni állását a vagyoni kimutató tünteti ki, mely szerint a magyar atletikai klub alaptőke vagyona 35,210 forint 26 krajczárra rug. — Ezután tárgyalás alá került a Pogány József és Lisznyay Tihamér által kidolgozott tervezet. A kifejlődött élénk vitában részt vettek: Vermes Lajos, Luby Gyula, Halász Zsiga, dr. Rácz Géza és még többen s elnök a közgyűlés határozataképen a tervezetben foglalt következő javaslatot mondja ki: A közgyűlés az előadott tervet magáévá téve, elodázhatlanul szükségesnek tartja a M. A. K. állandó csarnokának építését; a telek és épület költségeinek fedezésére szükséges 100,000 frt előteremtésére 2000 darab, 50 forintról szóló kötelezvényt bocsát ki.

Ezután megejtették a választást, melynek eredménye a következő: Reviczky Ambró alelnök. Választmányi tagok: Kisbaári Kiss Ferencz, dr. Koller Károly bajnok, dr. Dány Vilmos bajnok, Asbóth Jenő bajnok, dr. Luby Gyula, Vermes

Lajos, Pálffy Viktor. Pogány József, Lisznyai Tihamér, dr. Rácz Géza, dr. Boncza Miklós, Tury Sándor, dr. Münnich Aurél, Sárkány J. F., Abonyi Emil, Kaffka Ede, Szerb György, Rohonczy Gida, Dusóczky Károly. Takács Győző, Porzsolt bajnok, Ióth M., Aichner Bertalan, Gacsner Pál. Pótagok: Kiticsány Zsigmond, Halász Zsiga, Orczy Dezső, Zala Gy., Pap Elek, Török Aladár. Számvizsgálók: Geyer József, Nagy Lajos, Grun Iván. Kisbaári Kiss Ferenczet, a klubnak volt ügybuzgó és fáradhatlan elnökét a klub felvirágzását célzó ernyedetlen munkásságáért tiszteletbeli taggá választották. Halász Zsiga volt boxmestert pedig újból boxmesterré választották.

Budapest-gödöllői versenyek. A hatvanas versenybizottság e hó 10-én tartotta meg nagy országúti versenyét Budapest és Gödöllő között. A gödöllő-budapesti versenyjárásban Geyer Emil a «M. A. K.» tagja nyerte, a 24 104 m. távolságot 2 ó. 59 p. alatt gyalogolta be, jó második Olteanu Sándor, a «Nemzeti torna Egyesület» tagja lett. A nagy vasparipa (bicycle) versenyben (Budapestről Gödöllőre és vissza) Kaszás István, a „Magyar veloczipéd Klub” tagja lett nyertes, ki a 48, 208 m. 3 ó. 34 p. 45 mp alatt tette meg, jó második Klemmayer Aladár, a Budapesti kerékpár-egyesület tagja, 9 p. 25 mp. később ért a célhoz. A nagy gyaloglási versenyben Halácsy Antal (Szegedről) és Stern Géza (Budapestről) diszkvalifikáltak. — Versenyzőink jó hangulatban a Szikszaiiban gyűltek össze társas estélyre, hol az igen szép kivitelű érmek és tiszteletajándékok kiosztattak.

Noremac, a híres távgyalogló újra fényes diadalt aratott Baugorban, Amerikában tizenkét ellenfele ellen 50 mértföldes versenyben. E távot Noremac 7 óra 50 p. alatt járta be.

Nagy tornász-ünnepély lesz június hó 28-án a kiállítás területén, melyet a nemzeti torna-egyesület kezdeményezett. Az ünnepélyt rendező nagybizottság már megalakult. A kiállítási bizottság magára vállalta az 1200 nézőt befogadni képes állványok felépítését és általában igen melegen karolta fel a tornászok ügyét. A vidékről feljövő tornászok elszállásolásáról a főváros gondoskodik. Közel kétszáz vidéki tornászt várnak. Az összes tornászok száma ö százra fog rugni. Az ünnepély programja ez: Június 27-én ismerkedési estély, 28-án diszmenet a városon keresztül, délután öt órakor mindenféle tornagyakorlatok és versenyek. Este közvacsora. Június 29-én nagy gyűlés az országos tornaszövetség megalakítása tárgyában.

*

Cartwright a mult héten a londoni aquarium porondján 50 angol mérföldet 6 óra 19 perc 19 másodperc alatt futott be.

Rowel 6 nap alatt 430 angol mérföldet gyalogolt be.

Cartwright 343·9-t, Maton 370·2, Corkey 343·2, Connor 336·6, Sinclair 310·7, Wade 303·3, M. Carty 301·8, Smith 300·3, Carless 300·1, J. Day 281·0, Slater 264 angol mérföldet.

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

Rezső trónörökös. (Képpel) Az az örvendetes hír jutott tudomásunkra, hogy a trónörökös fenséges nevével a közelgő nyárnak nagy részét fővárosunkban fogja tölteni, mire főképp kiállításunk érdekei birták ő fenségét. Mi magyarok már eddig is sok hálával taztozunk az uralkodóháznak nemzeti alkotásunk, a kiállítás sikereiért, melyekben nagy része van koronás királyunknak és fenséges fiának. Kétszeres tehát örömiünk e hír hallatára, mert egyfelől ama rég nem ért szerencsében fogunk részesülhetni, hogy a trónörökös pár hosszabb időt tölt fővárosunk falai közt, másfelől egy újabb nyilatkozatát látjuk ebben ama rokonszenvenek és szeretetnek, mellyel ő fensége a magyar közélet s a haladó Magyarország iránt viseltetik.

A királynő ő felsége és Mária Valéria főhercegnő Bécsbe visszaérkezve, ott csak egy-két hétig fognak tartózkodni, mert azután hosszabb időre Feldafingbe utaznak.

Koburg Fülöp herceg és neje Lujza hercegnő Bécsbe utaztak, onnan Laxenburgba mennek, hol 2—3 hétig a trónörökös pár vendégei lesznek.

Battenberg Henrik herceg július 24-én jegyzi el Beatrice hercegnő kisasszonyt, az angol királynő leányát. Henrik herceget a királynő „királyi fenség” czímmel s a térd-szalagrenddel fogja kitüntetni.

Windischgrätz Hugo Veriand herceg e hó 26-án tartotta esküvőjét Bécsben Auersperg Vincze herceg leányával, Auersperg Christiana hercegnővel. Az esküvőnél jelen voltak: Lajos Viktor főherceg, Thurn-Taxis herceg főlovászmester, Reusz herceg német nagykövet, Robilant gróf olasz nagykövet és az arisztokraczia Bécsben időző tagjai.

Jenő svéd királyi herceg, ki az elmúlt hónapban Konstantinápolyban mint veszélyesen beteg feküdt, ma már teljesen egészséges s e hó közepén Bécsen keresztül haza Stockholmba utazott.

Andrássy Gyula gróf a közelmúlt napokban betegeskedett; a baj azonban nem adott komolyabb aggodalomra okot. A gróf ma már lakását is elhagyhatja rövidebb séta tételére.

Kitüntetés. Ő felsége Domahidy Ferencz, Szathmármegye és báró Bánffy Dezső Szolnok-Doboka valamint Besztercze-Naszódmegyék főispánjainak e minőségükben teljesített hű és buzgó szolgálataik elismeréséül, a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozta.

EGYHÁZ.

A pápa ő szentsége — mint részvétellel értesültünk — még folyton gyöngékedik, bár fektüdni nem kénytelen. Gyakran vannak ájulási rohamai és régi idült baja is sokszor okoz neki kelletlen órákat. — Mint a Vatikán ügyeiben beavatott lapok írják, a jövő hóban tartandó konzisztóriumban több bibornoki széket fognak betölteni; többek közt hírlík, hogy Melchers berlini érsek is ki fog neveztetni kardinálissá s Rómába megy lakni.

A pannonhalmi új főapátot Vaszary, Kolost székhelyére bevonulásakor mindenfelől nagy és őszinte óvációkkal fogadták, számos testület s küldöttség üdvözölte utjában. Az ősmonostorba való megérkezés után a főapát és az egész kíséret azonnal a templomba ment a Te Deumot meghallgatni. — Ezután a főapát visszavonult lakosztályába s a küldöttségek tisztelgéseit fogadta; majd az összes kíséret fényes diszebédhez tilt, melyen egymást érték a lekes felköszöntések.

A magyarországi kegyes tanítórend július 21-én «kis káptalan»-t tart a fővárosban. Ez alkalommal lemondanak a rend összes tisztviselői, köztük a rendfőnök is, s a káptalan titkos szavazás útján tölti be helyeiket.

Aranymise. Smoczer Ignác címzetes püspök és szatmári nagyprépost e hó 17-én tartotta aranymiséjét az általa gazdagon fölszerelt kalvária kápolnájában. A megható és lélekemelő ünnepélyen a város legelőkelőbb közönsége vett részt. Az agg főpap fényes segédlettel végezte az ünnepi szertartást. Az előző nap estélyén nagy lakoma volt a katolikus kaszinó helyiségében a közszertartásban álló címzetes püspök jubileuma alkalmából.

A szerb egyházi kongresszus szeptember 13-án ül össze, a választásokat pedig augusztus elején ejtik meg.

HADSEREG.

Nagy hadgyakorlatokat fognak tartani szeptember hóban Krajnában ő felsége a király jelenlétében. A főhadiszállás Klagenfurtban lesz.

A honvédelvesség részére Keszthelyen legközelebb állandó laktanyát fognak építeni. Festetic-Tasziló gróf e célra szép nagy telket adományozott.

Kinevezések. A közös hadseregnél gr. Schulenburg János ezredes, a 3. sz. gyalogezred parancsnoka a 70. sz. gyalogdandár parancsnokává, Reyl-Hanisch János ezredes a 3. gyalogezred parancsnokává és lovag Kominek Manó vezérhadbíró a hadügyminiszterium 4. osztályának főnökévé nevezettek ki.

Nyugalomba helyezések. Mint a közös hadsereg rendeleti lapjának legutolsó száma jelenti, lovag Lipovniczky József vezérőrnagy, a 70. sz. gyalogdandár parancsnoka, továbbá báró Boroviczka Rudolf vezérhadbíró, a közös hadügyminiszterium 4. osztályának főnöke nyugalomba helyezettek s ez alkalommal mindketten a Ferencz-József rend középkeresztjét nyerték ő felségétől.

Áthelyezés a honvédségnél. Say Győző ezredes, a szegedi 45-ik honvéddandár parancsnokát áthelyezték Nagy-Sz-benbe. Helyét ugyaninnen Kreybig Károly ezredes foglalja el.

A 102 gyalogezred közül a legutóbbi kinevezések óta nyolcz maradt tulajdonos nélkül, még pedig: a 16. (Belovár), a 32. (Budapest), a 46. (Szeged), az 57. (Krakkó), a 74. (Königgrätz), a 81. (Igló), a 98. (Josefstadt) és a 100-ik gyalogezred (Olmütz). A lovasezredek közül nincs tulajdonosa még a 7-ik cseh dragonosezrednek (Klattau), az 5-ik nagy-horvát dzsídásezrednek (Székesfehérvár) és a 8-ik gácsországi dzsídásezrednek (Lemberg).

NEMZETI KASZINÓ.

Örömlenkre szolgál, hogy a legutóbb lefolyt napok eseményeiről szólva sorainkat a kaszinó egy hazafias tettének feljegyzésével kezdhethük meg. Értjük azt a mozgalmat, mely az erdélyi magyar közművelődési egyesület érdekében, főuraink közt támadt. A kezdeményezés érdeme Teleki Domokos grófé, ki a kaszinóban megindított gyűjtésével a csak nem rég született s anyagi eszközökben még szegény közművelődési egyesületnek erejét tetemesen gyarapította. Az aláírásokat Károlyi István gróf nyitotta meg 1000 forinttal, őt követték Szapáry Géza, Festetic Taszilo, Károlyi Gyula, Károlyi Tibor, Csekolics Endre, Zselinsky Róbert, Esterházy Móricz és Teleki Samu grófok, egyenkint 500 forinttal, Károly Sándor és Batthyány Géza grófok egyenkint 300 forinttal, továbbá Odescalchy Gyula herceg, Blaskovics Ernő, Atzél Béla báró, Salamon Géza, Széchenyi Béla gróf, Gromon Dezső, Rohonczy Gida, Karácsonyi Aladár gróf, Andrássy

Manó gróf, Cséry Lajos, Karácsonyi László, Wodiater Albert báró, Degenfeld Gusztáv gróf, Lyka Döme, Tichy Béla gróf, Mérey Gyula, Beöthy Ákos, Teleki József gróf, Jankovics Gyula, Máday Lajos, Csáky László gróf, Teleki Gyula gróf és Jankovich Elemér egyenkint 100 forinttal.

De reméljük, hogy ezzel még nincs kimerítve e diszes névsor tagjainak a közművelődési egyesület érdekében való működése. Számithatunk rájuk ott is, hol nem anyagi, hanem személyes közreműködésükre, tekintélyük latba vetésére van szükség.

* * *

A tavaszi lóversenyek alkalmával a kaszinó fiatal tagjai által rendezni szokott máguáspiknikék sorozatát e hó 10-én kezdték meg a vígadóban tartott mulatsággal, melyet különösen a jókedv s a máguáspiknikék ismert otthonias fesztelensége tett sikerültté. Az első négyest, mely féltizeket órakor kezdődött tizenhat pár tánczolta. Ott voltak: herceg Odescalchné leányával, br. Inkey Nándorné leányával, gr. Andrássy Manóné leányával, gr. Zichy Jenőné leányaival, Lángi gróf, Zichy János leányaival, gr. Pallavicini Edéné, Salamon Aladárné, Salamon Margit, gr. Zichy Nándorné leányával, Pejacevics grófnők, gróf Karácsonyi Aladárné, gr. Széchenyi Gyuláné leányával, gróf Karácsonyi Mária, gr. Zichy Gézané, gr. Teleki Gyuláné stb.

A második vigalmat pár nap múlva a kaszinó termeiben tartották meg, mely a résztvevők nagyobb számát tekintve, az elsőnél még sikerül ebbnek mondható.

* * *

A nemzeti kaszinó több fiatal tagja Teleki József gróf vezetése mellett a napokban társas kirándulást rendezett a budai «Szép juhászné» hoz. Délután két órakor indultak el mintegy 35—40 fogaton.

A megérkezés után tré és versenyeket rögtönöztek s díjakat osztottak ki a győztesek közt. Este 6 órakor 60 teritékű ebéd volt, mely után a fiatalság tánczra kerekedett a szabad ég alatt és cigányzene mellett jó kedvvel járta a csárdást és négyest egész 11 óráig. Ekkor kocsikra keltek s fáklyafény és zeneszó mellett visszatértek a fővárosba.

IRODALOM.

Jókai „Fekete gyémántok” című regényét tudva levőlg drámának dolgozza át. Az első két felvonás már elkészült s a költő fel is küldötte azt Bécsbe, a hol lefordítják németre. A darab őszszel Budapesten és Bécsben egyszerre kerül előadásra.

Az «arany szobát» jövő hó 6-ikán nyitják meg Nagy-Szalontán nagy ünnepélyességek mellett. Ez alkalomra Bartók Lajos ódát ír.

SZINHÁZ.

A népszínházban a már régebben hirdetett olasz operatársaság e hó 15-ikén «Tell Vilmos»-sal tartotta az első előadást a színházi zene és énekkar közreműködésével. — Arnoldot Mierzwinsky László a hírneves tnnorista énekelte. A rokonszenves megjelenésű művész, a mai kor legkiválóbb tenoristája, ez első fellépésével teljesen meghódította közönségünket, legalább a zajos tetszésnyilatkozatok, melyekkel e tüneményes hanggal rendelkező művészt elárasztották, e mellett bizonyítanak. S valóban, most, hogy Mierzwinczkyt alkalmunk volt hallani, megértjük ama szokatlanul gyors s rendkívüli sikereit, melyeknek híre őt fővárosunkba jöve tele előtt megelőzte, mert az ő hangja a legcsodálatosabb

tenor telve megragadó egyéni sajátosságokkal. A hatást, mit éneke kelt finom, diszkrét játéka emeli. — Mellette előnyösen tűnt ki a társaság nőtagjai közül Russel kisasszony kellemesen csengő mezzo soprán hangjával, Pinto ur pedig ritka jó bassistának mutatta be magát. A második előadásnak Lucca Paulina közreműködése szerzett kiváló érdeket. A nagy művész, kit fővárosunk közönsége régebből ismert, a „Troubadour”-ban lépett fel, zajos sikert aratva. Színre fog kerülni még a „Hugonották” s az utolsó előadást e hó 29-ikére tervezik.

A gyapju-utcai színház a közönség sűrű látogatásának örvend, mit úgy Felekinek, az igazgatónak mint a személyzetnek buzgalma ki is érdemel. Különösen Blaháné asszony fellépteit esínálnak telt házakat. Ujabban két premiért mutattak be: egy komoly színművet „A magyar legió Olaszországban” címmel, mely egyszersmind látványosság is és Genée „Rosina” című, a külföldön előnyösen ismert operettejét.

A bécsi operában a 17-én előadott Excelsior ballett nagy sikert aratott. A látványosság oly fényel és pompával van kiállítva, hogy még az ehhez szokott bécsi közönséget és a sajtót is meglepte. Legnagyobb hatása volt a fölvilágosodás című második képletnek, a melyben szimbolice van feltüntetve az emberiség szellemi haladása. A New-York című negyedik kép robogó vonataival és a habokat szelő gőzöseivel méltó tetszésben részesült. A ballet rendezése, a jelmezek és díszletek minden képzeletet felülmulnak.

«Magyar dalcsarnok» név alatt Solymosy Elek, a népszínház derék tagja egy pártolásra méltó intézetet állított fel fővárosunkban, melynek célja a színpadi előadásoknak mulattatóbb műfaját meghonosítani. Eddigél nálunk nem voltak szerencsések az ehhez hasonló magyar vállalatok. Annál nagyobb elismeréssel tartozunk a tapintatos igazgatónak, mert nemcsak, hogy bátorsággal birt ily előzmények után vállalatába kezdeni, hanem mert ezt oly módon valósította meg, hogy a legfokozottabb izlést is kielégíti mulattatás mellett művészetet is nyújtva. Az elmúlt napokban megtartott megnyitó előadáson a társulat úgy a szellemes és könnyed francia genret, mint a hazai hasonló műfaj termékeit kivétel nélkül jó szereplőkkel mutatta be. Vannak jeles zenészei, ügyes balletszemélyzete és kitűnő komikusai, a kik bizonyára sok kellemes estét fognak szerezni a dalcsarnok közönségének. A nagyszámu szereplők közt ott van Ira Paine, a nagyhírű ezéllövő is. — Ily erővel bátran számithat az igazgató az előkelő közönség pártolására.

A párisi operaházaknak az 1884-ik évben köveckező jövedelmeik voltak: Nagy opera 190 előadással 2.646,269 frank, az Opera Comique 161 előadással 1.734,137 frank s az olasz opera 1 millió 127,525 frank.

MŰVÉSZET.

A műcsarnokban nagyban folynak az előkészületek a június hó 1-én megnyitandó nemzetközi kiállításra. Az elsőrendű belga festők művein kívül e kiállításnak kiváló vonzerőt fog kölcsönözni Makartnak utolsó nagyszabásu festménye: „A tavasz”, mely a múlt évben kiállítva volt nagyhatásu festményéhez „A nyár”-hoz volt társaképpül szánva. A nevesebb bécsi művészek közül Lichtenfels két nagy tájképpel — melynek egyike ő felsége, a király tulajdonát képezi — Russ Róbert, Rumpler, Huber akadémiai tanár, Schindler, Blaas s több más jeles művész lesz e kiállításon képviselve.

Liszt Ferencz hazánkfia e hó vége felé megy Karlsruhéba, hogy az ott tartandó zeneünnepélyben részt vegyen, innen az antwerpeni zeneünnepélyt fojja meglátogatni, a melynek műsorában az ő művei nagy szerepet játszanak. Junius 7-én elő fogják adni egy miséjét a József templomban s délután hangverseny lesz a vilákiállítás dísztermében, a hol ismét nagyobb részt az ő műveit adják elő, Servais karmester vezetése mellett. A nagy mester tiszteletére Lynnen Viktor, a vilákiállítás elnöke, tényes ünnepélyt fog rendezni.

Kossuth Lajos-nak Parlachy Vilma által festett arczképét a képző művészeti társulat határozata szerint nem fogják külön kiállítani, hanem a jövő hó elején megnyitandó nemzetközi tárlaton.

Zichy Géza gróf junius közepe táján Marosvásárhelyre utazik és ott jótékony czélhangversenyt log rendezni. A város a nagy művész áldozatkésztségét avval akarja meghálálni, hogy fogadtatására nagy előkészületeket tesz s ott tartózkodása alatt több ünnepélyességet rendez.

N Ő V I L Á G.

«Budapest éjjel». A lóversenytéren, a színházak folyosóin, a kaszinóban, a főúri szalonokban az elmúlt napok alatt ez volt a beszélgetés fő tárgya. A mágnávilág hölgyeinek kitünő gondolatuk támadt, midőn e határozták, hogy az általuk fentartott s támogatott gyermekmenhely és bölcsőde-egylet javára egy éjjeli népünnepélyt rendezzenek. A czéljánál fogva nemes, ujdonságánál fogva kiválóan érdekes eszme megvalósítását gróf Andrassy Manóné, gróf Dessewffy Aurélné, gróf Károlyi Sándorné s kívülök több főrangú hölgy vették

kezeikbe s oly ügyesen vitték azt ki, hogy a nálunk szokatlan multság teljes sikerrel tartotta bevoaulását.

A látványosságot e hó 17-én tartották meg két színhelyen, az Andrassy-uton és a Vigadóban. — Esti 9 órakor egy tarka, körülbelül 200 kocsiból álló menet indult meg a Stefánia-ut végéről óriási néző közönség jókedvű pajzán zsvajva mellett. A fogatokban ülők fantasztikus ruhákban, nagyobb részt lepedőbe burkolva, a járművek színes lampionokkal, virággal feldiszitve. Azután megkezdődött a virágszórás s szakadatlan tréfalódzásra, vidámságra adott alkalmat. A menet eleje tíz óra tájban érkezett a Vigadóba s itt folytatását vette a multság második része. Itt a közönség soraiban különös nagy számmal volt képviselve az arisztokracia, úgy hogy majdnem az egész society megjelent, magával hozva a korzó menetből a jókedvet. Csakhamar megtelt velük a cukrászda, hol a rendező bizottság hölgyei szolgálták fel a frissítőket s az előzékeny férfi közönség bőkezűen fizetett nekik mindent a jótékony névben. A buffetben foglalkoztak a következő urhölgyek: gróf Andrassy Manóné, gr. Károlyi Sándorné, gr. Andrassy Natalia, Zichy Livia grófnő, Zichy Irén és Zichy Mária grófnők, gr. Széchenyi Gyuláné, Csávolszky Lajosné, Tarcsayné, Székely Kornélia és még többen.

Tizenkét óra felé megkezdődött az árnyjáték, mely a maga komikus alakzataival sok multságot szerzett a közönségnek. Majd bevonultak a díszesen kiállított virágkocsik s a redoute két terme csakhamar virággal lón borítva.

Egy szóval, teljes siker koszoruzta a rendezőség buzgó fáradozását, melynek legszebb eredménye az, hogy a jótékony egyletek tőkéje igen tekintélyes összeggel nagyobbodott.

Ünnep a Margitszigeten. József főherceg a «Klotild-szeretetház»-nak, mely egyesület fenséges nevének védnöksége alatt áll, áteugedte a junius 15-én rendezendő ünnepélyre a Margitszigetet. Ennek rendezését Atzél Béla báróné, az egyesület másodelnöke vállalta el.

A legújabb lóverseny-toilette. Egy párisi színész, ki nagy híret inkább szabónőjének, mint tehetségének köszöni, a multkor a longchamps-i lóversenyen olyan toiletteben jelent meg, melyhez a lovokról vette a mintát. Kalapja kis vörösbarsony nyereg volt, melyről két oldalt vörösbarna szíjjon függött alá a kengyel, ez helyettesítette a kalapnak a szalagját. Haját, a mely lófarkmódra volt hátrafésülve, fölül apró érczabolák szoritották egy csomóba. A ruha alja cseresnyevörös atlaszból készült, melybe apró patkók és ostorok voltak behímézve. A derekát egy hasonló szövetű jockey-bluz helyettesítette, a melyet őv szoritott a derekhoz. Az őv patkószögekkel volt kiverve, a csattot pedig nagy patkó képezte. A toilette merésznek elég merész.

Az országos kiállítás számára Posner Károly Lajos mindenkor tevékeny czége, képes utmutatót adott ki, mely egyuttal a főváros minden tudni es látnivalóját lelkiismeretes pontossággal ismerteti, valamint bő felvilágosítást ad mindenről, a mi az idegen közelebbi tájékozására mulhatatlanul szükséges. A művecske kellemesen, vonzóan, magyar és német nyelven van megírva, szerkesztette dr. Zilahy Pal. A szöveg közé sok kép van nyomtatva. Magasabb érdeket nyer még a kalauz az által is, hogy a főváros es kiállítás terve világos színnyomatban van hozzászólva. Az utmutató Posner Károly Lajos gyárában készült elegáns izléses vászonkötésében. — A könyv 40 krajczárba kerül, Kapható az utmutató a főváros es a vidék összes könyv-, mű- es papirkereskedéseiben.

Kiadótulajdonos: Gr. Kreith Béla.

H I R D E T É S E K

Id. Müller J.

ürmös-kivonata

Kapható:

Budapesten, IV. rostély-u. 5. sz.

tea és finom sütemény-sütődeben

az «arany p rec»-nél

valamint az előbbkelő fűszerárusoknál.

Használati utasítás

a legjobb minőségű ürmös előállítására, mely minden időben elkészíthető és az egészségnek igen hasznos.

Minthogy legtöbb ürmös-készítők az édes anyagot musttal helyettesítik, úgy hogy az ily ürmös elvezése f-fajást és más kell-metlen bajokat okoz, minden ürmös-barátnak és nagyobb vendéglők tulajdonosainak évek óta megjobbitott.

Ürmös kivonatomat

a legmelegebben ajánlhatom.

1 itezs vörös borra 4 lat törött czukor és az ürmös-essenciából 4 kávéskanállal, hölgyeknek 1 lat czukorral több véetik.

Ez a keverék

a legjobb és legegészségesebb ürmöst adja.

A ki egyszer essenciából készült ürmöst élvezett, soha más ürmöst nem iszik.

Vendéglő-tulajdonosok, kik ürmöst akarnak készíteni, 8 itezs borra egy palaczk essenciát és egy font törött czukrot vegyenek bele, mely a legjobb ürmöst adja.

Essenciám évek hosszaiig eltehető.

NB. Gyomor-elgyengülés, rossz étvágykor és görcsöknél, 1 vagy két kanállal ezen essenciából bevéve, a legjobb hatással van.

Legújabb időben ezen essenciámmal

a hideglelés ellen

kísérletek tétettek, és miut csodalatos jó gyógyszer bebizonyult.

Utazóknak kik olyan vidéken utaznak, hol rossz bor vagy rossz víz létezik, ezen essenciám elkerülhetlen szükséges.

Egy falusi iskolában se hiányozzék ezen essenciám midőn rendszeren a gyermekek betegségei romlott gyomortól erednek es 1 kávéskanállal ezen essenciából beadva a gyermeknek segítve van.

Minden nagyobb gyári és egyéb műhelyeknek essenciámat mint kellemes gyógyszert ajánlhatom.

Essenciám egy házban se hiányozzék, különösen falun, hol orvosi segély nem oly gyorsan található.

Egy palaczk ára használati utasítással együtt 50 kr.

Legkisebb küldemény 6 palaczk.

Egy 1 itezs palaczk ára 1 frt. 80 kr.

Egy 2 itezs palaczk ára 3 frt. 50 kr.

(Utánózás végett!)

Csak azon essencia az én gyártmányom, hol a palaczkon nevem be van öntve.

Steinbach Sándor

kárpitos, diszitó és butorgyáros

Budapesten,

Ferencz-József-tér 6. sz.

az Európa szállóval

és láncziddal szemközt.

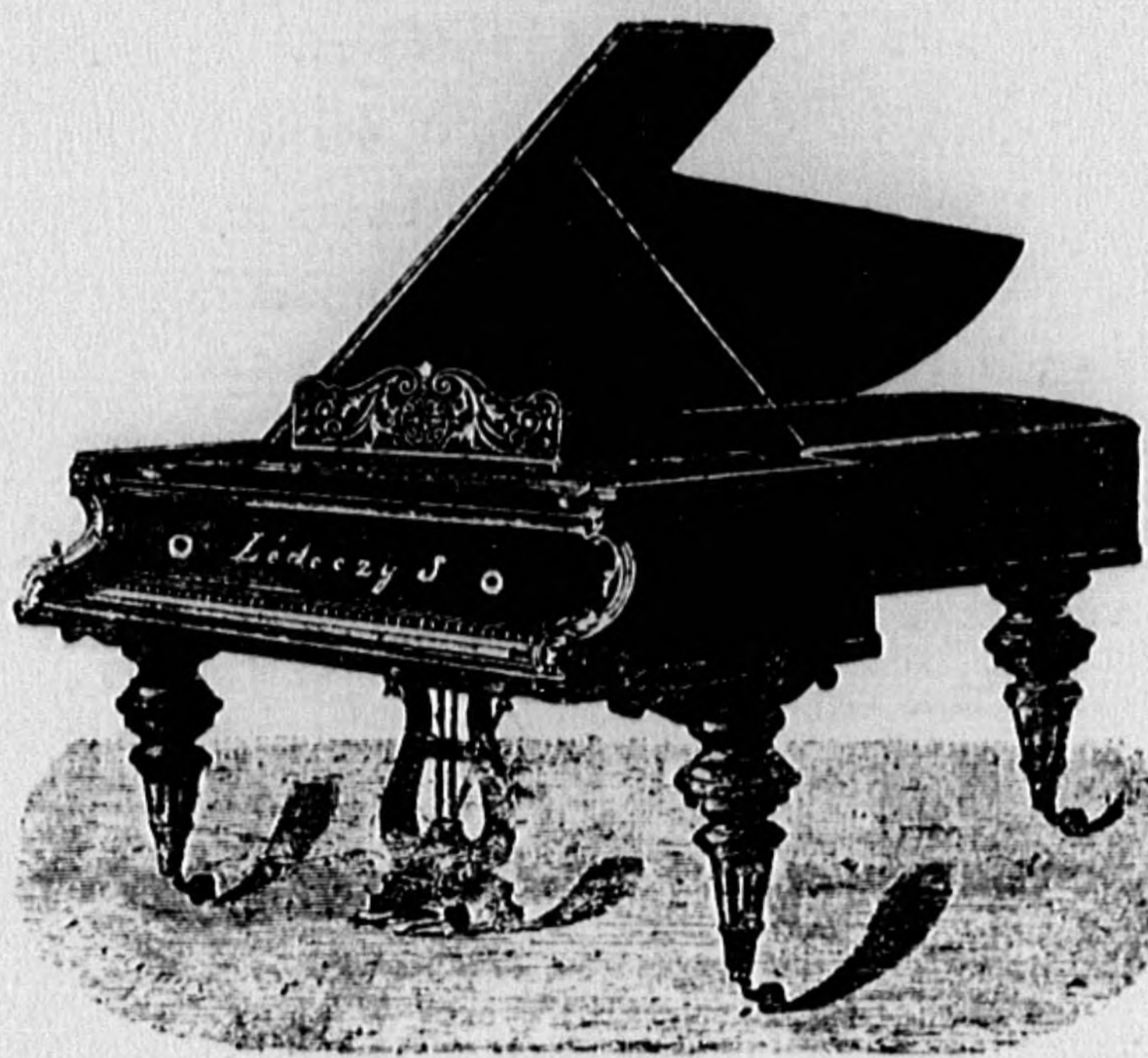
Több száz szoba asztalos- és kárpitos-butor folytonos készletben van.

Képes árjegyzék ingyen.

Fióközlét: KECSKEMÉTEN.

LÉDECZY SÁNDOR zongoragyáros

hatvani utca 8. szám

ajánlja a mai válogatott igényeknek megfelelő és dúsan felszerelt zongoráit a n. é. közönség becses figyelmébe. Külföldi és saját gyártmányu hanverseny-, ugyszintén rövid u. n. stuz zongorák a legjobb minőségben és jutányos áron kaphatók. Javítások és hangolások elfogadtatnak és vidéki megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan teljesítetnek.

Bullanda Jakab

vállalkozó

kút- légszesz- és vízvezetek-berendezések

műhelye:

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 8. sz.

☛ Vidéki megrendeléseket vagy berendezéseket elfogadok a legolcsóbb áron. ☛

Van szerencsém ajánlani kitűnő jó és igen c-inos, új szerkezetű czimbalmaimat jutányos áron a n. é. közönségnek. E czimbalmok saját készítményeim. Elfogadok javításokat és kölcsönczimbalmokat is szolgálók biztosíték mellett. — Árjegyzék ingyen és bérmentve. Viszont elárusítók megfelelő engedményben részesülnek.

Szerencsy István,
czimbalomkészítő.

IX. Vendel-utca 22. Budapesten.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett részvénytőke 4 millió forint aranyban.

(Alapított 1879-ben)

Kimutatás 1884. évi december 31-ről.

Befizetett részvénytőke aranyban	frt 4.000.000.—
Agio tartaléktőke	« 795.503.82
Rendelkezési- és nyereség-tartalékalap	« 480.574.96
Árfolyam különbözeti tartalékalap	« 118.490.38
Elemi biztosítások díjtartaléka	« 1.168.852.17
Életbiztosítási díjtartalék	« 1.084.020.24
Díjváltó-tárca	« 4.260.186.28
Értékpapírok	« 3.282.760.72
Értékpapírokra adott kölcsönök	« 62.191.54
Jelzálogkölcsönök	« 28.990.20
Pénzügyintézetnél elhelyezett tőkepénzek	« 531.333.41
Váltótárca	« 230.791.14
Ércváltók	« 58.000.—
A társaság háza Budapesten és Bécsben	« 1.607.495.27
Pénztárjegyek	« 208.000.—
Központi pénzkészlet	frt 21.857.99
Pénzkészlet a képviselőségeknél	« 76.368.40
	« 98.226.39

Készpénz-díjbevétel:

	1880-ik évben	1881-ik évben	1882-ik évben	1883-ik évben	1884-ik évben	
tűzbiztosításokért	frt 1.294.729.87	frt 2.188.891.70	frt 3.079.187.29	frt 3.474.543.85	frt 3.915.842.80	= frt 13.953.195.61
szállítványbiztosításokért	« 392.120.73	« 1.387.290.63	« 2.260.914.—	« 1.494.335.98	« 1.659.761.30	= « 7.194.422.64
jégbiztosításokért	« 543.337.91	« 815.055.32	« 769.411.27	« 573.570.40	« 900.003.05	= « 3.601.377.95
						Összesen frt 24.748.996.20

Kifizetett károk:

	1880-ik évben	1881-ik évben	1882-ik évben	1883-ik évben	1884-ik évben	
tűzbiztosítások után	frt 698.884.91	frt 2.227.247.02	frt 2.143.719.14	frt 2.188.410.45	frt 2.447.838.23	= frt 9.706.099.75
szállítványbiztosítások után	« 135.736.70	« 669.183.33	« 1.577.186.59	« 1.865.657.81	« 1.302.337.85	= « 5.550.102.43
jégbiztosítások után	« 666.840.82	« 573.201.45	« 590.394.52	« 499.322.18	« 512.248.88	= « 2.841.907.85
						Összesen frt 18.098.110.03

Függőben lévő károkért tartalékba helyeztetett	frt 792.719.22
A társaság házainak jövedelme s az értékpapírok és betétek utáni kamat	« 261.693.73
Az életbiztosítás állaga	« 17.888.263.—
Az « évi díja	« 642.272.35
Az életbiztosítások után kifizetett károk összege	« 131.682.21
Az életbiztosítások függőben lévő károkért tartalékba helyeztetett	« 24.975.—
Az 1884-ik évi nyereség	« 635.875.31

- Osztalékképen, a 4. számú szelvény beváltására, fizetett részvényenként 30 franc aranyban, összesen 600,000 franc frt 292,800.—
- Egy külön, az 1885-iki jégüzlet javára szolgáló tartalék alapítására fordítottat « 50,000.—
- Az életüzletben törlesztendő szerzési költségekből leiratott « 100,000.—
- A tisztviselők nyugdíjalapja megteremtésének céljából adományoztatott « 20,000.—
- Az értékpapírok árfolyamának emelkedéséből származó nyereség « 40,809.18 az árfolyamkülönbözeti tartalékhoz csatoltatott